

Facultade de Educación e Traballo Social

Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos

Materias			
Curso 1			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05M138V01101	Interculturalismo en Entornos Socio-educativos	1c	4.5
O05M138V01102	Interculturalismo en Contextos Escolares	1c	4.5
O05M138V01103	Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acolida	1c	4.5
O05M138V01104	Desenvolvemento Comunitario	1c	4.5
O05M138V01105	Compensación das Desigualdades na Educación	1c	4.5
O05M138V01106	Calidade de Vida para as Persoas Maiores	1c	4.5
O05M138V01107	Educación de Adultos	1c	4.5
O05M138V01108	Da Inxustiza da Desigualdade á Riqueza da Diferenza	1c	4.5
O05M138V01109	Xénero e Educación	1c	4.5
O05M138V01201	Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade	2c	4.5
O05M138V01202	Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades	2c	4.5
O05M138V01203	Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas	2c	4.5
O05M138V01204	Prácticum	2c	12
O05M138V01205	Traballo de Fin de Máster	2c	12

DATOS IDENTIFICATIVOS**Interculturalismo en Entornos Socio-educativos**

Materia	Interculturalismo en Entornos Socio-educativos			
Código	O05M138V01101			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar en la Diversidad en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Gallego			
Departamento	Análisis e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Fernández Simo, Jesús Deibe			
Profesorado	de Jesús Rodríguez, María Elena Fernández Simo, Jesús Deibe			
Correo-e	jesfernandez@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	(*)A materia forma parte do módulo Interculturalismo e educación, no que tamén se inclúe "Interculturalismo en contextos escolares". Os estudantes cursan en primeiro lugar esta materia, que pretende fornecer un panorama dos desafíos sociais e culturais que plantexa a realidade multicultural e multilingüe da Comunidade Autónoma Galega, designadamente visibilizada pola recente e cada vez máis relevante presenza de inmigrantes e retornados, e que tenta construír respostas innovadoras desde o interculturalismo crítico para o ámbito socioeducativo en xeral. É por iso que entendemos esta materia como un espazo de reflexión crítica que interprete tamén desde unha óptica [xeográfica] o fenómeno da mobilidade e das migracións, que formule propostas innovadoras sobre a xestión da diversidade lingüística e cultural para a Galiza do século XXI e que impulse un diálogo intercultural igualitario con persoas, colectivos e asociacións de inmigrantes de diferentes culturas e linguas co obxectivo de achar valores compartidos para a convivencia e solucións comúns para a superación das barreiras sociais, para alén de proporcionarlle ao alumnado os recursos necesarios para estimular e potenciar a súa capacidade de autocritica no plano das crenzas, actitudes e condutas estereotipadas e prexuízos fronte ás persoas e grupos pertencentes a outras culturas. En conclusión, a materia "Interculturalismo en entornos socio-educativos" participa na consecución daqueles obxectivos do máster que fan referencia, especialmente, á adquisición de formación teórica de carácter multidisciplinar no ámbito do interculturalismo, a análise de situacións reais e de experiencias educativas innovadoras, así como no coñecemento, deseño, desenvolvemento e avaliación de programas, actividades e materiais de carácter socioeducativo e intercultural.			

Resultados de Formación y Aprendizaje

Código	
A2	Que los estudiantes sean capaces de integrar conocimientos relacionados con la diversidad y enfrentarse a la complejidad de formular juicios a partir de una información que incluya reflexiones sobre las responsabilidades sociales y éticas vinculadas a la aplicación de sus conocimientos y juicios.
A3	Que los estudiantes sepan comunicar sus conclusiones a públicos especializados y no especializados de un modo claro y sin ambigüedades.
A5	Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio.
B1	Adquirir una formación teórica de carácter multidisciplinar y comprender los fundamentos teóricos-prácticos relacionados con los ámbitos de diversidad, con énfasis en las necesidades educativas especiales, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/género y educación de personas adultas.
B2	Conocer y analizar las situaciones reales de diversidad que se pueden ver reflejadas en los contextos educativos, tanto formales como no formales, empleando procesos sistemáticos de indagación.
B4	Favorecer la adquisición de los conocimientos y destrezas idóneas para el diseño, puesta en práctica y evaluación de propuestas de intervención en el ámbito de la diversidad, ofreciendo nuevas iniciativas en la resolución de los problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético en el desarrollo de la profesión, especialmente en lo referido al apoyo de los colectivos y sectores sociales discriminados y menos favorecidos.
C1	Comprender los principios básicos de los grandes ámbitos de la diversidad desde una perspectiva multidisciplinar, siendo capaz de describir y comparar las diferentes corrientes teóricas dominantes en cada ámbito.

C2	Adquirir habilidades básicas de diseño, aplicación y evaluación de propuestas de intervención dirigidas a trabajar con la diversidad, valorando especialmente las aportaciones innovadoras.
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionales relacionadas con el tratamiento de la diversidad, detectando puntos fuertes y débiles, con especial énfasis en las de carácter innovador.
C7	Identificar los servicios de apoyo escolares y socio-comunitarios que pueden ser de utilidad en el ámbito de la diversidad.
C8	Planificar y organizar trabajos tutelados, siendo capaz de buscar y analizar información procedente de diferentes fuentes, obtener y analizar datos y elaborar con corrección un informe relacionado con alguno de los módulos del máster.
C9	Comprender, analizar y valorar las dimensiones éticas y políticas implícitas en los procesos educativos formales y no formales en contextos de diversidad.
C12	Ser capaz de emitir una valoración crítica sobre programas, materiales y prácticas educativas y socio-educativas relacionadas con la diversidad.
C13	Promover una actitud positiva hacia las ideas y las prácticas educativas innovadoras relacionadas con la diversidad.
D2	Dominar diferentes estrategias metodológicas con el propósito de mejorar las conductas profesionales y facilitar el aprendizaje autónomo, a través del empleo de recursos como los contratos de aprendizaje, el aprendizaje basado en problemas o el uso de portafolios.
D3	Adquirir conductas de respeto y de ayuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidad.
D4	Adquirir las habilidades básicas para el debate y la exposición de ideas fundamentadas.
D5	Favorecer el trabajo cooperativo, asumiendo responsabilidades y aceptando la disparidad de opiniones.

Resultados previstos en la materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Reforzar la capacidad de saber aplicar los conocimientos adquiridos a la resolución de problemas en contextos amplios e interdisciplinares mediante, entre otras metodologías, estrategias de aprendizaje cooperativo y de aprendizaje basado en problemas/casos/proyectos	A2 A5	B4 B5	C2 C8	D2 D5
Desarrollar representaciones y actitudes positivas hacia las diferentes lenguas y culturas	A2	B1	C13	D3
Analizar y evaluar los diferentes modelos de gestión de la diversidad lingüística y cultural	A2	B4	C2 C3	D5
Promover movimientos, asociaciones y entidades de educación en el ocio y en el tiempo libre que estimulen la presencia y la participación de niñas y niños, chicos y chicas inmigrantes y retornados para co-definir y co-construir un mundo de todos desde el diálogo libre de imposiciones.	A3	B4 B5	C7 C13	D2 D3
Diseñar programas y/o actividades y materiales de uso para asociaciones de atención a colectivos culturalmente diversos, para favorecer la normalización de la convivencia de diferentes culturas	A5	B4 B5	C2 C3 C12	D2 D5
Analizar y valorar prácticas educativas innovadoras relacionadas con la normalización de la convivencia en el ámbito local	A2	B2	C12 C13	D2
Identificar los servicios socio-comunitarios y sus actividades profesionales que se ofrecen a inmigrantes individual o colectivamente	A2	B5	C7	D3
Llevar a cabo actividades de planificación y evaluación de iniciativas interculturales, empleando metodologías que favorezcan el trabajo colaborativo entre alumnado, profesionales y con asociaciones de inmigrantes	A2 A3	B4	C2 C8	D3 D5
Ser capaz de valorar positivamente los sistemas culturales minoritarios, incluido el propio que, paradójicamente, se puede considerar minoritario en el propio territorio, por baja autoestima y carencia de una política de puesta en valor de los valores culturales gallegos y los relacionados con las colectividades geográficamente próximas	A2	B4 B5	C8 C9 C12	D3 D4
Que los estudiantes sepan aplicar sus conocimientos geográficos a su trabajo en el campo del interculturalismo	A2	B1	C1 C3	D4
Proporcionar los recursos necesarios para potenciar su capacidad reflexiva y para adoptar una actitud responsable, respetuosa y cooperativa en el trabajo con personas y grupos de inmigrantes	A2 A3	B2 B5	C2 C9	D3 D5
Conocer los diferentes enfoques teóricos y análisis de la realidad de la convivencia entre colectivos con diferencias lingüísticas y culturales	A2	B1 B2	C1 C12	D2 D4 D5
Reflexionar sobre las contribuciones de la Psicología Social puede ofrecer como herramienta explicativa a la hora de dar cuenta de los procesos que rigen la conducta interpersonal e intergrupal	A2	B1 B4	C1 C2	D2
Contribuir a la educación intercultural profundizando en el conocimiento de los fenómenos subyacentes al desarrollo de prejuicios y de actitudes y comportamientos discriminatorios frente a las personas diferentes	A2 A5	B1 B2 B5	C3 C12	D3
Lograr competencias para manejar eficazmente los conflictos intergrupais surgidos en el ámbito de la multiculturalidad y para promover actitudes cooperativas prevenido y/o reduciendo los prejuicios	A5	B4	C3 C9 C13	D3 D5
Saber interpretar críticamente los mecanismos (latentes o manifiestos, conscientes o inconscientes) mediante los que la cultura o los colectivos dominantes continúan manteniendo minorizados a grupos lingüísticos, étnicos, socioculturales...	A2 A5	B1 B5	C1 C9 C12	D2 D4

Contenidos	
Tema	
1. El dercho a la diferencia. Implicaciones socioeducativas del interculturalismo	1.1. La educación intercultural en los contextos socioeducativos 1.2. Interculturalismo y educación para la paz 1.3. Experiencias socioeducativas en nuestra realidade 1.4. Planificación y evaluación de un Encuentro Intercultural
2. La perspectiva intercultural desde la movilidad geográfica	2.1. Las migraciones en el mundo actual 2.2. La integración en la comunidade local de la diversidade sociocultural
3. Aspectos psicosociales de las comunidades con diversidade social y cultural	3.1. Estereotipos: clasificación, funciones y orientaciónes teóricas 3.2. Relación entre estereotipo, perjuicio y discriminación 3.3. Las relaciones intergrupais. Enfoques teóricos: teoría del conflicto realista y teoría de la identidad social 3.4. Psicología social aplicada a la resolución de conflictos intergrupais. 3.5. Cambio de actitudes y reducción de prejuicios
4. La gestión del plurilingüismo en Galicia como desafío histórico	4.1. Principios, estrategias y referencias relevantes 4.2. Propuestas de buenas prácticas (en el contexto educativo formal y no formal) desde el análisis y evaluación de casos significativos: Canadá, Australia, Bono de *Aosta, Luxemburgo, Cataluña, País Vasco

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Trabaja tutelado	13	14	27
Seminario	6	18	24
Seminario	4	4	8
Lección magistral	7	17.5	24.5
Trabaja	0	25	25
Práctica de laboratorio	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías	
	Descrición
Trabaja tutelado	El estudiante desarrolla ejercicios o proyectos en el aula bajo las directrices y supervisión del profesor. Puede estar vinculado su desenvollos con actividades autónomas del estudiante
Seminario	Invitación a personas con experiencia práctica. Reflexión sobre su actuación profesional y la labor que desarrolla la entidad en la que trabaja
Seminario	Ayuda para la realización de los trabajos tutelados. El estudiante, de manera individual o en grupo, elabora un documento sobre la temática de la materia o prepara seminarios, investigaciónes, memorias, ensayos, resúmenes de lecturas, conferencias, etc. Generalmente se trata de una actividad autónoma del/s estudiante/s que incluye la búsqueda y recogida de información, lectura y manejo de bibliografía, redacción...
Lección magistral	Exposición al alumnado de la información básica sobre los contenidos de la materia y/o directrices sobre los trabajos, ejercicios o proyectos a desarrollar por los discentes de forma individual o colectiva

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Trabaja tutelado	
Seminario	
Probos	Descrición
Trabaja	
Práctica de laboratorio	

Evaluación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Trabaja tutelado	Valoración de las actividades realizadas en el aula o en otros contextos controlados	40	A2 A3	B4 B5	C1 C2 C9 C12 C13	D4 D5

Trabajo	Valoración del trabajo tutelado, individual o grupal	40	A2 A3 A5	B1 B2 B4	C1 C2 C8 C9 C12	D2 D5
Práctica de laboratorio	Presentación en clase de resultados del trabajo individual o en pequeño grupo	20	A3	B4	C3 C12	D4 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Las actividades no superadas en la 1ª convocatoria *podrán ser recuperadas en la convocatoria de julio, *manteniéndose las *puntuaciones previamente conseguidas.

El alumnado que por motivo justificado no pueda asistir a todas las *sesiones presenciales *contaran con actividades alternativas.

Los diez puntos de la *calificación global de la materia *corresponderán a:

- 1 PUNTO: *Participación en la actividad del *módulo y *realización de tareas derivadas de la misma.
- 1.5 PUNTOS: Trabajos, *presentaciones y/o actividades de aula (Tema 1).
- 1.5 PUNTOS: Trabajos, *presentaciones y/o actividades de aula (Tema 2).
- 1.5 PUNTOS: Trabajos, *presentaciones y/o actividades de aula (Tema 3).
- 1.5 PUNTOS: Trabajos, *presentaciones y/o actividades de aula (Tema 4).
- 3 puntos: Trabajo de *reflexión sobre textos recomendados sobre *interculturalismo

Para facilitar una perspectiva global *más coordinada de la materia, el alumnado *deberá utilizar el *POWER *POINT subido a plataformas sobre los aspectos *transversales *más relevantes. *además de eso, en las actividades de cada tema *se evaluará positivamente el esfuerzo de relacionar los diferentes aspectos de la materia.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

- Cid, X. M.; Soutelo, R. Domínguez, X. C., **As migracións nas sociedades contemporáneas: os desafíos na Galicia actual (tema 1)**, Sotelo Blanco, 2008
- Valero Matas, J.A., **La educación social ante los nuevos retos de la inmigración y los servicios sociales (tema 1)**, Universidad de Valladolid, 2008
- Nogué Font, J. et Rufí, J. V., **Geopolítica, identidad y globalización (tema 2)**, Ariel, 2001
- VV.AA., **Atlas mundial ilustrado (tema 2)**, Everest, 2006
- Zárate Martín, M. A., et Rubio Benito, M. T., **Geografía Humana. Sociedad, Economía y Territorio (tema 2)**, Ed. Ramón Areces, 2005
- Expósito, F. et Moya, M. (coords.), **Aplicando la Psicología social (tema 3)**, Pirámide, 2005
- Martínez García, M. F., **Diversidad cultural: una oportunidad y un desafío para la convivencia. Psicología científica (tema 3)**, www.psicologiacientifica.com, 2006
- Vila, E. (coord.), **Pedagogía de la alteridad. Interculturalidad, género y educación (tema 3)**, Popular, 2007
- Beacco, J. C. et al., **Guide pour le développement et la mise en oeuvre de curriculums pour une éducation plurilingue et interculturelle (tema 4)**, Edición revisada en 2015, Conseil de l'Europe-DPL, 2016
- Beacco, J. C. et Byram, M., **Guide pour l'élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe (tema 4)**, Conseil de l'Europe-DPL, 2007
- Conseil de l'Europe-Comité de Ministres, **Libro Blanco sobre el diálogo intercultural (tema 4)**, Versión Ministerio de Cultura, 2009
- Leclerc, J., **L'aménagement linguistique dans le monde (tema 4)**, Última versión electrónica, CEFAN, Université Laval, 2016

Bibliografía Complementaria

- Proxecto Atántida, **interculturalidad y Educación: Un nuevo reto para la sociedad democrática**, 2003
- Aguilar, M.J. (dir.), **Inmigración, interculturalidad y ciudadanía. Nuevas realidades y estrategias de acción en la España del siglo XXI**, Edición en DVD-ROM, UCLM-MCYT, 2005
- Cid, X. M.; Feijoo, X.; Veloso, S. et Carita, L., **A experiencia de Ponte... nas ondas! e a candidatura do patrimonio inmaterial galego-portugués á UNESCO**. In Pereiro, X. (coord): **As fronteiras e as identidades raianas entre Portugal e España**, Galaxia, 2007
- Cid, X. M. et Fernández, R., **Camiños para o encontro Galicia - Portugal**. In **Claves de educación e de cultura**, Lethes, 7, 50-69, 2006
- Cid, X. M., Dapía, M. D. Heras, P. Payá, M., **alores transversales en la práctica educativa**, Síntesis, 2001

- García Molina, J. et Marí, R. (coodds.), **Pedagogía social y mediación educativa**, Asociación de Educadores Sociales de C-LM, 2002
- González, S., **Abrente incerto. Pobreza, dereitos humanos e desenvolvemento na Galicia de hoxe**, Sotelo Blanco, 1999
- Jares, X. R. (coord.), **Educación e Paz II. Presente e futuro da construción da Paz**, Xerais, 2008
- Suárez Sandomingo, J. M. (Coord.), **La interculturalidad pedagógica: nuevos enfoques, nuevas prácticas**, Axac, 2005
- Touriñán, J. M. et Santos, M. (eds.), **Interculturalidad y educación para el Desarrollo. Estrategias sociales para la comprensión internacional**, Xunta de Galicia, 1999
- VV.AA., **Curso de castellano para inmigrantes y refugiados**, Fundación Largo Caballero, 2000
- Corna-Pellegrini, G., **La reflexión geográfica para prepararse al multiculturalismo**, Scripta Nova, 94 (2), 1-13., 2001
- Brown, R., **Prejuicio: su psicología social**, Alianza Editorial, 1998
- Essomba, M. A., **Diez ideas clave. La gestión de la diversidad cultural en la escuela**, Graó, 2008
- Rodríguez, A., **Psicología social de los prejuicios**. In Álvaro, J.L., Garrido, A. et Torregrosa, J.R. (coords.). **Psicología social aplicada**, McGraw-Hill, 1996
- Solé, C. (ed.), **Racismo, etnicidad y educación intercultural**, Universitat de Lleida, 1996
- Solé, C., **Visiones teóricas y actualidad del racismo**, Universitat Autònoma de Barcelona, 1996
- Van Dijk, T., **Racismo y discurso de las elites**, Gedisa, 2003
- VV.AA., **La interculturalidad que viene. El diálogo necesario**, Icaria, 1998
- Burgueño, J., **El mapa escondido: las lenguas de España**, Boletín de la A.G.E., 34, 171-192, 2003
- Castellotti, V. et Moore, D., **Valoriser, mobiliser et développer les répertoires plurilingues et pluriculturelles pour une meilleure intégration**, Conseil de l'Europe-UPL, 2010
- Conseil de l'Europe-UPL, **Migrants adultes: intégration et éducation**, www.coe.int/lang-migrants (Site ILMA), 2015
- Conseil de l'Europe-UPL, **Enfants et Adolescents issus de l'immigration. Intégration et éducation**, www.coe.int/lang/fr, 2013
- Consello da Cultura Galega, **A(s) lingua(s) a debate. Inquérito sobre opinións, actitudes e expectativas da sociedade galega**, Edición revisada e ampliada, 2012
- Duarte Collazo, S., **O estándar galego: reintegracionismo vs. autonomismo**, Romanica Olomucensia, 26 (1), 1-13, 2014
- Esteban-Guitart, M. et Saubich, X., **La práctica educativa desde la perspectiva desde los fondos de conocimiento e identidad**, Teoría Educativa, 25, 189-211, 2013
- Fernández Bello, P., **Bases para un espacio comunicativo común Galiza- Norte de Portugal (texto presentado a la Conferencia Internacional de Barcelona sobre el Plurilingüismo en Europa)**, AGALIA, 27, 363- 371, 1991
- Fernández Bello, P., **Galiza-Gallaecia-Portugal: umha realidade negada**, AGALIA, 43, 285-297, 1995
- Garrido, C., **Estado actual e perspectivas da norma lexical**, AGALIA, 57, 3-25, 1999
- Garrido, C., **Estratexía para a habilitaçom em galego das línguas especializadas científico-técnicas**. In **Lingua e Investigación. II Xornadas sobre Lingua e Usos**, Servizo de Publicacións, 2006
- González González, M. (dir.), **Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 1: Lingua inicial e competencia lingüística en Galicia**, RAG-Seminario de Sociolingüística, 2007
- González González, M. (dir.), **Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 2: Usos lingüísticos en Galicia**, RAC-Seminario de Sociolingüística, 2008
- Instituto Galego de Estadística (IGE), **Enquisa de condición de vida das familias. Coñecemento e uso do galego. Ano 2013. Resumo de Resultados**, Xunta de Galicia, 2014
- González González, M. (dir.), **Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 3: Actitudes lingüísticas en Galicia**, RAC-Seminario de Sociolingüística, 2011
- Lagares, X. C., **O galego em seu labirinto: breve análise glotopolítica**, Letras, Santa Maria, 21 (42), 97-128, 2011
- Little, D. (dir.), **Intégration linguistique et educative des enfants et adolescents issus de l'immigration**, Conseil de l'Europe-UPL, 2010
- McPake, J. et Tinsley, T. (coords.), **Valoriser toutes les langues en Europe**, Centre européen pour les langues vivants, 2007
- Mian Massana, A., **La regulación constitucional del multilingüismo**, Revista Española de Derecho Constitucional, 10, 12, 1984
- Monteagudo, H. et Alonso Pintos, S., **Que lusofonia para a Galiza**, Anuario Internacional de Comunicação Lusófona/2010, 2010
- Monteagudo, H. (dir.), **O idioma galego na sociedade: a evolución sociolingüística 1992-2008**, Consello da Cultura Galega/SS, 2011
- Monteagudo, H., **Política lingüística en Galicia: apuntes para un nuevo balance**, QVR, 39, 21-39, 2012
- Ramallo, F., O'Rourke, B., **Perfiles neohablantes de gallego**. In Puigdevall, M. (coord.), **Los nuevos hablantes de lenguas minoritarias: pertinencias y legitimidades [dossier en línea]**, Digithum, 16, 98-105, 2014
- Santos Rego, M. A., Lorenzo, M., Samartino, E., **Los nuevos aprendices del gallego. Articulando materiales para el empoderamiento lingüístico y la inclusión educativa**, Segundas lenguas e inmigración en red, 3, 106-123, 2010
- Santos Rego, M. A., Cerndas Ríos, F. X., Lorenzo Moledo, M. M., **O profesorado de educación infantil e primaria diante da inmigración e da educación intercultural**, Eduga: Revista Galega do Ensino, 63, 43-62, 2012
- Thürmann, E., Volmer, H. et Pieper, I., **Langue de scolarisation et apprenants vulnérables**, Conseil de l'Europe-UPL, 2010
- Xunta de Galicia, **Plan de acollida. Orientacións para a súa elaboración. Materias de apoio ao profesorado para a atención educativa ao alumnado procedente do extranxeiro**, Grafisant, 2005

Xunta de Galicia, **Memorando de entendemento entre a Xunta de Galicia e o Camôes para a adopción do portugués como lingua extranxeira**, 2015

Xunta de Galicia-DOGA, **Decreto 79/2010 para el plurilingüismo en la enseñanza no universitaria de Galicia**, 2010

Xunta de Galicia-DOGA, **Lei 1/2014 para o aproveitamento da lingua portuguesa e vínculos coa lusofonía**, 2014

Recomendaciones

Outros comentarios

El calendario de actividades de aula estará al disponer de los *discentes desde la sesión de acogida al Máster.

En la presentación de la materia, también se entregará a los presentes una copia del *POWER *POINT en el que se *suliñan las DIMENSIONES TRANSVERSALES a los *cuatro temas impartidos por profesorado diferente poniendo en destaque la unidad *englobante apuntada por el título de la materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Interculturalismo en Contextos Escolares				
Materia	Interculturalismo en Contextos Escolares			
Código	O05M138V01102			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación Didácticas especiais			
Coordinador/a	Casal de la Fuente, Lucía			
Profesorado	Casal de la Fuente, Lucía Martínez Carrera, Sara			
Correo-e	lucia.casal@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	Esta materia participa na consecución dos obxectivos do máster que fan referencia, especialmente, á formación teórico-práctica de carácter multidisciplinar no ámbito do interculturalismo, á análise de situacións reais e de experiencias educativas innovadoras ou exemplos de boas prácticas, así como no coñecemento, utilización e deseño de actividades e recursos para a abordaxe do interculturalismo nos centros escolares.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decibir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Analizar e comparar os diferentes modelos de relación entre culturas, dende a segregación ao interculturalismo	B5	C1 C3 C8	D3 D4
Analizar e valorar diferentes plans de acollida patrocinados por comunidades autónomas.	B5	C1 C6 C12 C13	D3
Analizar diferentes modelos de inmersión lingüística no contexto escolar.	A5	B4	C3
Levar a cabo actividades de planificación e avaliación de iniciativas interculturais, empregando metodoloxías que favorezan o traballo colaborador entre alumnado e profesionais e asociacións de migrantes.	A5	B4	C2 C5 C8
Coñecer as características básicas da competencia plurilingüe e a súa relación coa competencia intercultural.			C12 D1
Analizar e emitir xuízos críticos sobre prácticas educativas innovadoras relacionadas co interculturalismo nas aulas.	B5	C12 C13	D3
Utilizar tecnoloxías dixitais para a localización de materiais interculturais e multilingüísticos.	B4	C12	D1 D2

Contidos

Tema

1. O interculturalismo nas institucións escolares.	O camiño da multiculturalidade á interculturalidade. O interculturalismo. Respostas das institucións escolares á coexistencia de diferentes culturas. Obxectivos e contidos da educación intercultural. Programas de acollida e experiencias educativas interculturais. O potencial das artes para educar no interculturalismo.
2. Plurilingüismo e interculturalidade.	O perfil competencial das persoas plurilingües. Principios e teorías que sustentan o plurilingüismo y el interculturalismo. Políticas de inclusión social e interculturalismo: programas de inmersión lingüística. Análise de experiencias en inmersión lingüística. A aula plurilingüe como peza chave para a inclusión pluricultural. A dimensión intercultural da competencia plurilingüe: o papel da música.
3. Internet como vehículo e fonte de recursos interculturais.	As tecnoloxías dixitais como vehículo de comunicación intercultural. As tecnoloxías dixitais como fonte de recursos didácticos para a abordaxe do interculturalismo dende a escola. Ferramentas, metodoloxías e prácticas educativas innovadoras no interculturalismo. Dinámicas e recursos dixitais para o traballo do interculturalismo dende a educación artística.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	0	4
Traballo tutelado	14	49.5	63.5
Estudo de casos	6	20	26
Lección maxistral	6	9	15
Presentación	3	1	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Seguimento do traballo do alumnado.
Traballo tutelado	Realización de actividades de aula (visionado de recursos audiovisuais, comentarios de texto, debates, estudo de casos etc.).
Estudo de casos	Análise de situacións en base a casos reais.
Lección maxistral	Exposición da folla de ruta da materia e presentación dos temas.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Seminario	Atención grupal ou individual nas clases ou nas titorías, previo acordo entre o alumnado e o profesorado. O alumnado Asistente solicitará as titorías ao profesorado preferentemente en clase (nas sesións presenciais, evitando o uso do e- mail) para establecer, de ser necesaria, unha titoría individual ou grupal fóra das aulas regulares da materia. O alumnado que precise unha titoría coa coordinadora da materia usará o horario de titorías para expor as súas dúbidas, que se pode consultar actualizado nesta ligazón: https://universidadevigo-my.sharepoint.com/:w:/g/personal/lucia_casal_uvigo_gal/ET5T1fTDgVhFi5CrGj9VRbYBv_zUx_85nHqK5aOJQkQlJw?e=Jeppi8 . De non poder asistir fisicamente ás titorías, deberá chamar por teléfono á coordinadora no horario de titorías, evitando o contacto por e-mail. Unha vez establecido o contacto coa coordinadora ben fisicamente ben telefonicamente, existe tamén a opción de fixar titoría en liña a través do Campus Remoto da UVIGO, para o que a docente facilitará ligazón e clave para a conexión no despacho virtual. Estableceranse as medidas necesarias para dar resposta á atención á diversidade.
Traballo tutelado	Orientación preferente na aula. De ser necesario, solicitarase titoría en liña ou presencial segundo as pautas de comunicación que estableza cada docente.

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Seminario	Asistencia, seguimento, participación e aproveitamento das sesións. Realización de actividades de aula.	30	B5	C1 C8	D3
Traballo tutelado	Realización de traballos e tarefas en equipo e/ou individuais.	40	B5	C1 C8	D3
Estudo de casos	Actividade de módulo: asistencia e realización de tarefa asociada.	10	B5	C1 C8	D3
Presentación	Presentacións en equipo.	20	B5	C1 C8	D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado pode optar por ser avaliado como Asistente ou como Non Asistente.

O alumnado Asistente fará avaliación continua, o que require asistir polo menos ao 80% das horas da materia.

AVALIACIÓN PARA ASISTENTES:

(1) Asistencia, participación e realización de actividades de aula: 30%

(2) Traballo tutelado en equipo: 40%

(3) Asistencia e participación na actividade de módulo: 10%

(4) Presentación en equipo: 20%

Para o alumnado que opte por ser Non Asistente, as porcentaxes para o cálculo da cualificación final da materia serán as seguintes:

AVALIACIÓN PARA NON ASISTENTES:

(1) Realización de tarefas sobre os contidos das sesións: 30%

(2) Traballo tutelado en equipo: 40%

(3) Presentación en equipo: 30%

É necesario aprobar os apartados 2 e 3 da avaliación para superar a materia (isto é, acadar un 5 sobre 10), tanto para Asistentes como para Non Asistentes. Se algún destes dous apartados non se aproban nunha oportunidade dada, a cualificación desta será o sumatorio das diferentes partes da avaliación dividido entre dous.

O alumnado que prefira optar por ser Non Asistente debe cubrir o formulario habilitado na aula virtual da materia á maior brevidade posible (con prazo máximo ata 20 días despois do 1º día de clase da materia), e deberá consultar na aula virtual da materia as instrucións das tarefas a realizar dentro da sección denominada "Alumnado Non Asistente". Coa lista de alumnado Non Asistente, e a partir dos 20 días unha vez comezaran as aulas da materia, o profesorado conformará equipos de traballo e publicaraos na aula virtual da materia xunto coas instrucións para a elaboración de tarefas, co fin de que cada equipo se poida organizar para realízalas. Publicada a conformación dos equipos, o alumnado implicado debe establecer o primeiro contacto entre si a través de Moovi. Unha vez se entra na aula virtual da materia, pídase arriba á dereita, na icona do globo, e ponse o nome e apelidos da persoa á que se quere escribir encima de "Buscar". A continuación pídase no nome e abaixo escríbese a mensaxe. Finalmente dáselle a "Enviar", e a partir de aí cada equipo pode establecer as canles de comunicación que desexe. Para que isto funcione é necesario que todo o alumnado estea activo en Moovi.

O alumnado que ao longo do semestre perda o dereito de avaliación continua por superar o máximo de ausencias (20% das horas da materia) debe pórse en contacto coa coordinadora tan pronto como se vexa nesta circunstancia. Neste caso, o profesorado determinará a procedencia de seren avaliado de acordo á avaliación establecida para Non Asistentes. De ser o caso, este alumnado será integrado nun equipo de traballo de Non Asistentes, sempre que sexa posible. De non ser posible, e dado que a maioría das tarefas de avaliación para Non Asistentes deben realizarse en equipo e deben ser entregadas nunhas datas concretas, as tarefas grupais de avaliación obrigatoria que non se poidan entregar en equipo en primeira oportunidade, faranse en segunda oportunidade.

OBSERVACIÓNS:

a. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. O traballo en equipo ou individual é obrigatorio cando así se requira.

b. As datas oficiais dos exames poden consultarse na páxina web da Facultade, na ruta Docencia --> Exames. A convocatoria e as instrucións para as probas da materia anunciaranse na aula virtual da materia na sección "Avaliación e cualificacións".

c. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Persánch, José María & Aixelà-Cabré, Yolanda,, **Introducción al dossier sobre multiculturalismo y gestión de la diversidad cultural. Multiculturalismo y gestión de la diversidad en el mundo del siglo XXI**, <http://erevistas.saber.ula.ve/index.php/procesoshistoricos/article/view/17606>, 41, Procesos Históricos. Revista de Historia, 2022

Bibliografía Complementaria

DePalma, R. & Cruz López, L., **The Hijab and the Integration of the Muslim Other in Spanish Schools**, 12 (1), Policy Futures in Education, 2014

González Piñeiro, M., Guillén Díaz, C. & Vez, J.M., **Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e intercultural**, Síntesis, 2010

- Priegue Caamaño, D., **A escola en Galicia e os desafíos do alumnado inmigrante: avaliación dun Programa para familias inmigrantes**, 42, Revista Galega de Educación, 2008
- Ansó Doz, R., **Tejiendo la interculturalidad: actividades recreativas para el aula**, Catarata, 2007
- Autobiografía de encuentros interculturales**, Consello de Europa,
- Essomba Gelabert, M.A., & Escarbajal Frutos, A., **Interculturalidad y atención educativa a la población inmigrada. Tendencias, modelos y experiencias**, 45, Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación, 2014
- Fernández Larragueta, S. Rodorigo, M. y Fernández Sierra, J., **La mediación intercultural en la escuela: una práctica en construcción**, 13, En-clave Pedagógica, 2013-2014
- SEPIE, **Portfolio europeo das linguas**, Consello de Europa,
- Rodríguez Izquierdo, R.M., **Imagen social de los inmigrantes de los estudiantes de magisterio**, 20(2), Revista Complutense de la Educación, 2008
- Rodríguez Salgado, L., & Vázquez Silva, I., **Muller Inmigrante, Lingua e Sociedade**, Galaxia, 2017
- Girón M., & Rubio A., **Con los brazos abiertos**, Kalandraka, 2022

Recomendacións

Outros comentarios

- É altamente recomendable a asistencia regular ás sesións presenciais. Debido a como está organizada a materia é favorable para o alumnado optar por ser Asistente.
- Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).
- É necesario consultar a aula virtual da materia ao menos unha vez por semana, así como ter activo o correo electrónico institucional da UVIGO e usalo para as comunicacións co profesorado. Co fin de asegurar a privacidade e garantir a identidade, non se atenderán mensaxes electrónicas enviadas dende contas alleas ás da UVIGO. En todo caso, as consultas faranse ao profesorado de modo presencial, ben en clase, ben presencial ou telefonicamente nas titorías, evitando abusar do e-mail.
- Os traballos deberán ser entregados en tempo e forma, e polos medios que se expliciten nas as orientacións proporcionadas, así como orixinais. A detección de plaxio ou copia de traballos suporá o suspenso na convocatoria correspondente. Agás na realización de traballos coordinados entre materias, un mesmo traballo non poderá ser utilizado para varias materias a efectos de avaliación.
- Dentro da lóxica do camiño cara a sociedades máis inclusivas e igualitarias, e seguindo os principios de igualdade cos que está comprometida esta universidade, recoméndase facer uso da linguaxe inclusiva (especialmente no referido a colectivos vulnerables) e non sexista tanto nos traballos como nas producións orais.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acollida**

Materia	Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acollida			
Código	O05M138V01103			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación Didácticas especiais			
Coordinador/a	Mociño González, María Isabel			
Profesorado	Agrelo Costas, María Eulalia Mociño González, María Isabel Pato Rodríguez, Santiago Eduardo			
Correo-e	imocino@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de describir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C10	Relacionar os contidos do mestrado coa experiencia persoal e con situacións educativas reais, mediante a utilización de narracións autobiográficas
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativa e cooperativa, e promovelos nos estudantes dende a participación e o esforzo individual	D2 D4
Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional.	C6 C7
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación	C1
Analizar e saber aplicar recursos educativos para o ensino e aprendizaxe das linguas para inmigrantes.	C2
Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	C5 C12

Coñecer, respectar e promover a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa	C10	D3
Adquirir as habilidades básicas da metodoloxía do ensino e aprendizaxe das linguas da sociedade de acollida.	C2	C8
Adquirir as diversas competencias comunicativas (orais e escritas) das linguas da sociedade de acollida.	C2	
Saber expresarse en español e galego con fluidez e precisión e poder facer un uso flexible do devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais	C8	

Contidos

Tema

1. Competencias comunicativas do colectivo de inmigrantes, nomeadamente do alumnado escolarizado.	1.1. Introducción á materia. 1.2. Avaliación do repertorio lingüístico do alumnado inmigrante.
2. O ensino e a aprendizaxe do galego e español para inmigrantes: consideracións sobre a adquisición da lingua galega e española por parte do alumnado inmigrante	2.1. Panorama xeral da inmigración en Galicia e España. 2.2. O alumnado inmigrante no sistema educativo. Medidas e liñas de actuación. 2.3. Factores que interveñen na aprendizaxe dunha lingua estranxeira. 2.4. Principios básicos na aprendizaxe da lingua galega e española para inmigrantes
3. O ensino e a aprendizaxe do galego e o español para inmigrantes: materiais e recursos didácticos en distintos soportes para a aprendizaxe da lingua galega e da lingua española.	3.1. Soporte dixital (páxinas web, blogs, multimedia...) 3.2. Soporte papel (manuais, dicionarios, cadernos...)
4. O compoñente socio-cultural.	7.1. Compoñente sociolingüístico 7.2. Cultura e civilización 7.3. Pragmática e linguas estranxeiras

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	9	30.5	39.5
Seminario	8	24	32
Cartafol/dossier	6	12	18
Lección maxistral	7	14	21
Eventos científicos	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Realización de actividades prácticas sobre as condicións e dificultades na adquisición das linguas
Seminario	Deseño e proposta de intervención enfocada á aplicación de diferentes metodoloxías acaídas aos contextos multiculturais, afondando nos contidos teóricos da materia.
Cartafol/dossier	Elaboración dun dossier no que recollan recursos para o ensino aprendizaxe das linguas da sociedade de acollida e se reflexione, de forma individual, sobre a adecuación dos recursos ás necesidades dos diferentes contextos.
Lección maxistral	Presentación teórica da materia, seguida de debate.
Eventos científicos	Asistencia e participación na actividade de módulo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O estudantado recibirá as orientacións pertinentes, así como as explicacións, materiais, recursos... que precise para afrontar as tarefas que se lle encomenden para esta metodoloxía.
Seminario	O estudantado recibirá as orientacións pertinentes, así como as explicacións, materiais, recursos... que precise para afrontar as tarefas que se lle encomenden para esta metodoloxía.
Cartafol/dossier	O estudantado recibirá as orientacións pertinentes, así como as explicacións, materiais, recursos... que precise para afrontar as tarefas que se lle encomenden para esta metodoloxía.
Eventos científicos	O estudantado recibirá as orientacións pertinentes, así como as explicacións, materiais, recursos... que precise para afrontar as tarefas que se lle encomenden para esta metodoloxía.

Avaliación

Descrición		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	Preparación de actividades, presentacións e posta en común na aula	30	C1 C2 C5 C6	D2 D3
Seminario	Deseño e proposta dunha intervención-acción para a aplicación de diferentes metodoloxías (gamificación, dramatización...) acaídas ás necesidades de contextos multiculturais nos que se promova o ensino-aprendizaxe das linguas da sociedade de acollida	30	C1 C2 C5 C6 C7 C8 C10 C12	D2 D3 D4
Cartafol/dossier	Selección e análise crítica de recursos para o ensino-aprendizaxe de linguas, con adecuación ao contexto e ás necesidades do alumnado ao que se dirixen	30	C1 C2 C5 C6 C7 C8 C10 C12	D2 D3 D4
Eventos científicos	Asistencia e participación na actividade de módulo	10	C1 C2 C6 C7 C10 C12	D3 D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

O estudantado que por motivo xustificado non poida asistir a todas as sesións presenciais contará con actividades alternativas para recuperar cada unha delas. A avaliación continua require asistir polo menos ao 75% das clases.

O estudantado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

Así mesmo o tipo de proba/s figurará/n en Moovi, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación "Alumnado non asistente", na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o alumnado.

As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do mestrado.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Mantovani, A; Morales, R., **Juegos para un taller de teatro. Más de 200 propuestas para expresar y comunicar**, Octaedro, 2021

Guadamillas-Gómez, M. V., . **Interculturalidad en el aula AICLE a través de los álbumes ilustrados sobre migrantes**. *Ocnos. Revista de Estudios sobre lectura*, 19 (2), 29-41. DOI:10.18239/ocnos_2020.19.2.2255, 2020

Rodrigues Magalhães, M.H., **A Literatura para a Infância, a formação do Leitor Crítico e a Educação Intercultural**. *Álabe. Revista de Investigación sobre Lectura y Escritura*, 23. <https://doi.org/10.15645/Alabe2021.23.3>, 2021

Bibliografía Complementaria

- Montón Sales, M. J., **La integración del alumnado inmigrante en el centro escolar: orientaciones, propuestas y experiencias**, Graó, 2003
- Melero Abadía, P., **Métodos y enfoques en la enseñanza/aprendizaje del español como lengua extranjera**, Edelsa, 2000
- Gómez del Estal Villarino, M., "La enseñanza de la gramática en el aula de español como L2 para el alumnado inmigrante", en I. Ballano (coord.), **I Jornada sobre Lenguas, Currículum y Alumnado Inmigrante**, pp. 83-94, Deusto, 2008
- Consello de Europa, **Marco europeo común de referencia para as linguas: aprendizaxe, ensino, avaliación**, Xunta de Galicia, 2001
- González Fernández, A., et alii, **Inmigración e escola**, Consellería de Educación e Ordenación Universitari, 2003
- Cernadas Ríos, F. X., M. Lorenzo Moledo e M. Santos Rego, "O profesorado de educación infantil e primaria diante da inmigración e da educación intercultural", en *Revista Galega do Ensino*, nº 71, en <http://www.edu.xunta.gal/eduga/131/investigacion/o-profesora>, Xunta de Galicia, 2016
- Pérez Magdalena, R., **A aprendizaxe da lingua galega no ensino non regrado de adultos**. Santiago, en http://consellodacultura.gal/mediateca/extras/CCG_2002_A-aprendizaxe-da-lingua-galega-no-ensino-non-regrado-de-adultos.pdf, Consello da Cultura Galega, 2002
- Rodríguez Lestegás, F., "Inmigración e escola en Galicia: Educar xeograficamente, educar interculturalmente", en *Innovación Educativa*, n.º 15, 21-44, en https://minerva.usc.es/xmlui/bitstream/handle/10347/4406/pg_023-046_inn, Universidade de Santiago de Compostela, 2005
- Nogués Bruno, M.; Calvo Valios, V., **El libro de no ficción como vehículo intercultural y educativo: análisis de El libro de los saludos**, *Didáctica. Lengua y Literatura*, 35, 43-54, 2023
- Martínez-León P., Ballester-Roca J. e Ibarra-Rius N., **Identidades fronterizas y pertenencias plurales: diversidad e interculturalidad a través de la educación literaria**. *Didáctica. Lengua y Literatura*, 29, 155-172. <https://doi.org/10.5209/DIDA.57135>, 2017

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Desenvolvemento Comunitario				
Materia	Desenvolvemento Comunitario			
Código	O05M138V01104			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Aguiar Fernández, Francisco Javier			
Profesorado	Aguiar Fernández, Francisco Javier Gutierrez Manjón, Teresa de Jesús Vázquez Pérez, Raquel			
Correo-e	francisco.aguiar@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Unha das estratexias ou formas de intervención social para facer fronte á exclusión social é o desenvolvemento comunitario que leva implícito un proceso educativo tendente á xerar cambios de actitude e comportamento na poboación e mellorar as condicións existentes. Con tal obxecto se configurará como un sistema integral no que interveñan e se coordinen diversos ámbitos (social, educativo, sanitario, vivenda,), diferentes actores (profesionais diversos, persoas afectadas, poboación en xeral, axentes sociais, Administración) e diversas dimensións (social, educativa, laboral, política, cultural...).			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de describir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Adquirir formación teórico-práctica de carácter multidisciplinar no ámbito da diversidade colectiva.	C1
Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa intervención en ámbitos colectivos.	C3
Adquirir coñecementos e destrezas axeitadas para o deseño, implementación e avaliación de experiencias de intervención sobre os grupos ea comunidade.	C2
Coñecer e adquirir compromiso profesional cós colectivos sociais en desventaxa social.	D3
Coñecer e analizar a realidade social Galega e mais as Políticas Sociais dirixidas a corrección das desigualdades	C6 C7

Adquirir compromiso ético no desenvolvemento da profesión, especialmente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos	C9	
Familiarizarse con publicacións orientadas a diversidade, avalianado criticamente os seus contidos	C9	
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten o análise ea intervención sobre a diversidade do ámbito colectivo.	C2	
Adquirir habilidades básicas no deseño, implementación e avaliación de programas dirixidos a diversidade.	C2	
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten a análise e mais a reflexión sobre as prácticas profesionais	C3	
Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	C5	
Adquirir conductas de respecto e axuda. ser sensibles a toso tipo de diversidade.	C9	D3 D5
Empregar novas tecnoloxías nos diferentes contextos comunitarios	C2	D1
Adquirir un repertorio de coñecementos e destrezas que posibiliten realizar investigacións sinxelas en campos ou áreas sociais	C4	

Contidos

Tema	
SESIÓN 1: - A INTERVENCIÓN COLECTIVA: DO INDIVIDUAL O GRUPAL	- Concepto de intervención colectiva: Do individual ó grupal - A creación dun grupo socioterapéutico/socioeducativo/ou de acción.
SESIÓN 2: -INTRODUCCIÓN Á INTERVENCIÓN COMUNITARIA	- Elementos, actores e grupos promotores - O diagnóstico da comunidade
SESIÓN 3: UNHA EXPERIENCIA DE DESENVOLVEMENTO COMUNITARIO	Saída de estudos: Experiencia práctica do noso entorno social
SESIÓN 4: METODOLOXIA DA INTERVENCIÓN COMUNITARIA	- Deseño, proceso e avaliación da intervención comunitaria
SESIÓN 5: -INFANCIA EN SITUACIÓN DE DESPROTECCIÓN SOCIAL	- O proceso de valoración e intervención en desprotección infantil - Do maltrato ó bó trato ós nenos, nenas e ós adolescentes. - Manual de boas prácticas en protección infantil. - Recursos de protección ó menor. Campaña un de cada cinco de prevención da violencia sexual contra a infancia
SESION 6: INTERVIR COA COMUNIDADE DENDE A ESCOLA	Comunidades de aprendizaxe. Comunidades sostíbeles. Aprendizaxe-servizo. Boas prácticas

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	5	10	15
Traballo tutelado	13	24.5	37.5
Seminario	5	5	10
Saídas de estudo	4	4	8
Traballo tutelado	0	30	30
Estudo de casos	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Participación de profesionais extpertos, alleos ao mestrado, en formato de mesa redonda, con posterior análise da temática específica obxecto do seminario
Saídas de estudo	Saída para coñecer directamente experiencias innovadores de carácter socio-comunitario
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensalos, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción etc.
Estudo de casos	

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	As alumnas e alumnos serán titorizados individual e grupalmente en aula e despacho das profesoras en tódolos traballos que se propoñan
Seminario	Os seminarios da materia serán programados e titorizados polas docentes

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	Asistencia e participación nas actividades de aula	30	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C9	D1 D3 D5
Seminario	Participación activa, autónoma e recíproca na profundización dos temas propostos	10	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C9	D1 D3 D5
Saídas de estudo	Realización da saída ou mesa de experiencias ccomunitarias e posterior reflexión sobre a mesma.	10	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C9	D1 D3 D5
Traballo tutelado	Realización de análise dunha comunidade, detección e priorización de problemáticas e proposta de proxecto comunitario de carácter socio-educativo, baixo a orientación das/os docentes.	40	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C9	D1 D3 D5
Estudo de casos	Resolución suposto practico sobre detección situación de risco/desprotección.	10	C1 C3 C4 C5	D1 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

- As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

- As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas. O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente. Asimesmo o tipo de proba/s figurará/n en Moovi, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación "Alumnado non asistente", na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudantado. As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: <http://www.masterdiversidade.com/index.php>. También podéis consultar no seguinte enlace a Memoria Verfica desde título na que atoparedes a ficha da vosa materia. <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/seguimento/mdiversidade/>

- En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE

(PAT)

- Para as materias que forman parte do curso ponte, debería incluírse unha referencia específica para ter en consideración a especificidade e experiencia profesional deste colectivo: □Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio□.

Recomendacións:

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ballenato, G. (2005), **Trabajo en equipo: Dinámica y participación en los grupos**, Madrid: Pirámide,

Fuentes, P. (2000), **Técnicas de trabajo individual y de grupo**, Madrid: Pirámide,

Gil, F. (2007), **Prácticas de la psicología de los grupos**, Madrid:Pirámide,

Sánchez, A.(1991), **Psicología comunitaria. Bases conceptuales y operativas**, Barcelona:PPU,

Sánchez, A. (1993), **Programas de prevención e Intervención Comunitaria**, Barcelona:PPU,

Bibliografía Complementaria

Elkain, M. (1995), **Las prácticas de la terapia de red**, Barcelona: Gedisa,

Nogueiras, L.M.(1996), **La práctica y teoría del desarrollo Comunitario**, Madrid:Narcea,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Compensación das Desigualdades na Educación**

Materia	Compensación das Desigualdades na Educación			
Código	O05M138V01105			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	González Rodríguez, Rubén			
Profesorado	García Vázquez, Yolanda González Rodríguez, Rubén Rodríguez Enríquez, Mónica			
Correo-e	rubgonzalez@uvigo.gal			
Web	http://http://masterdiversidade.webs.uvigo.es/gl/			
Descrición xeral	A presente materia vaise a centrar nas compensacións das desigualdades na educación dende unha perspectiva multidisciplinar e dende diferentes vertentes (marco legal, exemplos de proxectos, interculturalidade, redución de estereotipos e prexuízos e aprendizaxe cooperativa). No mantemento e reprodución das desigualdades sociais inflúen, entre outros aspectos, as creencias estereotipadas, actitudes, prexuízos e representacións sociais respecto a distintos grupos (e por engadido, ás persoas que os integran), froito dun proceso de categorización social. Neste senso, a educación pode e debe funcionar como un instrumento de redución de estereotipos e prexuízos fronte a desigualdades sociais ou económicas. Propóñense distintas estratexias para conseguir ese obxectivo, facendo especial fincapé na aprendizaxe colaborativa-cooperativa en grupo, a través de diversas modalidades, como unha ferramenta eficaz neste campo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos relacionados coa diversidade e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C10	Relacionar os contidos do mestrado coa experiencia persoal e con situacións educativas reais, mediante a utilización de narracións autobiográficas
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

-Delimita o ámbito de actuación da educación compensatoria e os recursos comunitarios dispoñibles para ese efecto.	A2	B1	C3	D3
-Sabe analizar situacións de desvantaxe sociocultural de determinadas minorías.		B4	C5	D5
-Sabe planificar condicións de educación compensatoria e educación preventiva a partir de plans, programas, proxectos e casos expostos.		B5	C6	
-É capaz de relacionar os contidos do máster asimilados na materia coa experiencia persoal e con situacións educativas reais.			C7	
-Sabe deseñar estratexias de aprendizaxe cooperativa en grupo como instrumento para reducir estereotipos, prexuízos e como medio para compensar desigualdades sociais que existan no ámbito educativo.			C10	
			C13	

Contidos

Tema	
-A educación compensatoria	-A educación compensatoria: marco legal e contextualización e experiencias.
-Educación compensatoria e minoría xitana	-Condicións da educación compensatoria na minoría xitana. Educación preventiva.
-Redución de estereotipos e prexuízos na educación compensatoria a través da aprendizaxe cooperativa	-A categorización social e redución de estereotipos e prejuicios no ámbito da educación compensatoria. Técnicas. -A aprendizaxe cooperativa en grupo como ferramenta de intervención na compensación de desigualdades en educación. Métodos de intervención.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	10	0	10
Estudo de casos	8	24	32
Traballo tutelado	1	64.5	65.5
Eventos científicos	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto co alumnado da materia, a presentarlle coas finalidades seguintes: transmitir os obxectivos que se perseguen; detallar os contidos que se traballarán; explicar a metodoloxía que se utilizará; finalmente, enumerar e aclarar os criterios de avaliación.
Lección maxistral	Exposición por parte do/ profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo/a estudante. Asistencia e participación do/a estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolve exercicios na aula baixo as directrices e supervisión do/a profesor/a. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do/a estudante.
Eventos científicos	Participación en actividades (de módulo) relacionadas con algún tema tratado na materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Asistencia ás exposicións dos docentes e participación nos debates de aula.	25	A2
			B1
			B4
			B5
			C3
			C5
			C6
			C7
			C10
			C13

Estudo de casos	Resolución de casos e supostos prácticos, realizados en grupo dentro da aula.	30	A2	B1 B4 B5	C3 C5 C6 C7 C10 C13	D3 D5
Traballo tutelado	Realización dun traballo, individual, tutelado por un/unha docente.	35	A2	B1 B4 B5	C3 C5 C6 C7 C10 C13	D3 D5
Eventos científicos	Participación nunha actividade (de módulo) relacionada coa materia.	10			C3 C7 C13	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia cómpre alcanzar o 50% da puntuación nas seguintes metodoloxías de avaliación docente (lección maxistral; estudo de casos; e traballo tutelado).

Para optar ao sistema de avaliación continua o alumnado deberá asistir, polo menos, a 4 das 6 sesións previstas para esta materia.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non será obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá que realizar unha avaliación global mediante unha/s proba/s, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para educadores/traballadores en exercicio que acrediten un horario incompatible coas clases presenciais; en todo caso, garantindo a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Para estes casos, abrírase un cartafol específico na plataforma Moovi no cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado.

Alumnado con necesidades específicas:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Datos oficiais dos exames:

As datas oficiais de exames poden consultarse na web do máster no espazo "exames".

<http://masterdiversidade.webs.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Rubio, M. J., Martín, A. M., y Cabrerizo, J., **Recursos para atender la diversidad en contextos educativos**, UNED, 2020
 Aguiar, N., y Breto, C., **La escuela: un lugar para aprender a vivir. Experiencias de trabajo cooperativo en el aula.**, Editorial, 2007

Centro de investigación y documentación educativa, **Sociedade desigual, ¿educación desigual?: sobre las desigualdades en el sistema educativo español.**, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Subdi, 2008

Blázquez, M., **El aprendizaje cooperativo: juntos aprendemos mejor.**, Vivelibro, 2014

Garrido, J., **Programación de actividades para Educación especial**, 14th ed., CEPE, 2017

Furrer, S., **Comprendiendo la amenaza del estereotipo: definición, variables mediadoras y moderadoras, consecuencias y propuestas de intervención**, 2, Reidocrea, 2013

Bibliografía Complementaria

Woolfolk, A., **Psicología educativa**, 12th ed., Pearson, 2014

Kowalski, R. M., Giumetti, G., Schroeder, A. N., y Lattanner, M. R., **Bullying in the Digital Age: A Critical Review and Meta-Analysis of Cyberbullying Research Among Youth**, 140(4), Psychological bulletin, 2014

Carrasco, S., Villà, R., y Ponferrada, M., **Resistencia institucionales ante la mediación escolar. Una exploración en los escenarios en conflicto**, 25(1), Revista de antropología social, 2016

Galindo, E. I., y Sanahuja, A., **Mediación escolar en educación secundaria: coordinación desde el departamento de orientación**, 87, Quaderns Digitals, 2018

Munné, M., y Mac-Cragh, P., **Los 10 principios de la cultura de la mediación**, Grao, 2006

Moral, M.V., y Ovejero, A., **Identidades y contradicciones de la escuela en las condiciones posmodernas de la sociedad global**, Biblioteca Nueva, 2001

Papalia, D. E. y Martorell, G. A., **Desarrollo Humano**, McGrawHill, 2017

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Interculturalismo en Contextos Escolares/O05M138V01102

Interculturalismo en Entornos Socio-educativos/O05M138V01101

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Desenvolvemento Comunitario/O05M138V01104

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas con base en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Calidade de Vida para as Persoas Maiores**

Materia	Calidade de Vida para as Persoas Maiores			
Código	O05M138V01106			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Didácticas especiais			
Coordinador/a	Dapia Conde, María Dolores			
Profesorado	Dapia Conde, María Dolores Failde Garrido, José María Táboas Pais, María Inés			
Correo-e	ddapia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia, a través de tres percepcións diferentes, ocio, actividade física e realidade sociosanitaria perséguese dar unha formación xenérica, mellorar a acción profesional con este sector, así como abrir novos horizontes de intervención.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
A3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
B2	Cofecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decibir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Aprender as técnicas de desenvolvemento de actividades de intervención no envelhecimento normal e na presenza de patoloxías xeriatricas	A1 A3 A4	B2 B4	C1 C2 C3 C7 C8 C12	D2 D3 D4 D5
Identificar e valorar os recursos de ocio para as persoas maiores (atendendo aos distintos contextos)	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C2 C3 C7 C8 C9 C12	D2 D3 D4 D5
Despoñer de datos, informes e recursos que definen as necesidades e demandas das Persoas Maiores				
Conocer as posibilidades e implicacións que ofrece o concepto de educación ao longo da vida na atención das persoas maiores	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C7 C9	

Contidos

Tema

O exercicio físico e o proceso de envellecer.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Os programas de actividade física para maiores.	Concepto, tipos de programas e metodoloxías.
Mitos e estereotipos sociodemográficos na velez.	Análise xeral da problemática.
Avellentamento normal e patolóxico.	Conceptos, clasificacións e análise.
Necesidades e demandas na velez satisfactoria.	Estudio das necesidades e demandas.
Ámbitos da intervención sociosanitaria xeriatrica.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Técnicas e ferramentas para a avaliación xerontolóxica.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Programas de intervención especializada.	Concepto, tipos de programas e metodoloxías.
Intervención nas demencias.	Aplicación de metodoloxías.
Intervención e atención os síndrome xeriatricos.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Educación ó longo da vida: Posibilidades da educación non formal na atención ás persoas maiores.	Conceptos, estudio de posibilidades, tipos de programas e metodoloxías.
Ocio e calidade de vida.	Conceptos e análise xeral da problemática.
Avellentamento activo.	Concepto e implicacións

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	9	19
Saídas de estudo	6	23	29
Traballo tutelado	4	19	23
Resolución de problemas	12	5.5	17.5
Traballo	0	20	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	24	0	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Saídas de estudo	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante un período determinado e realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas.
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Resolución de problemas	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesorado. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A atención ao alumnado farase a través da plataforma MOOVI, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.
Saídas de estudo	A atención ao alumnado farase a través da plataforma MOOVI, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.
Resolución de problemas	

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saídas de estudo	Valoración dos traballos realizados	25	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C2 C3 C7 C9 C12	D2 D3 D4 D5
Resolución de problemas	Actividades de aula	40				
Traballo	Diseño dunha intervención socioeducativa dirixida a persoas maiores, vinculada con algún (ou varios) dos temas abordados na materia, contextualizado nunha realidade concreta.	35	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C2 C3 C7 C8 C9 C12	D2 D3 D4 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Outros comentarios e avaliación de Xullo

AVALIACIÓN CONTINUA

Alumnado que se acolla a modalidade de **avaliación continua** debe ter unha asistencia do 80%. A avaliación continua segue os criterios da guía docente.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que non cumpra o criterio da asistencia (80%) ten que ir a **avaliación global**, que consistirá unha proba de avaliación sobre os contidos nucleares da materia (55%), un traballo individual similar ao presentado polo alumnado asistente (35%) e o traballo de módulo (10%). A data da proba terá lugar na data e horario oficiais aprobados e publicados pola Facultade. As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datas exames".

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de **avaliación na 2ª**, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. Así, as actividades non superadas poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Garatachea, N., **Actividad física y envejecimiento**, Wanceulen, 2010

AAVV, **Nuevas Miradas sobre el envejecimiento**, IMSERSO, 2009

Soler, A, **Practicar ejercicio físico en la vejez**, Inde, 2009

Fernández-Ballesteros, R.; Zamarrón, M.D. y Maciá, A., **Calidad de vida en la vejez en distintos contextos**, Instituto Nacional de Servicios Sociales., 1996

Puig,J.M. y Trilla, J., **La Pedagogía del ocio**, Laertes, 1996

De Santiago-Juárez López, J.A. y Zurro Hernández, J, **Guía de criterios de calidad de Centros Sociales y Sociosanitarios en régimen residencial para Personas Mayores. Manual de Acreditación**, Saned, S.L., 2.002

Bibliografía Complementaria

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Educación de Adultos				
Materia	Educación de Adultos			
Código	O05M138V01107			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar en la Diversidad en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Gallego			
Departamento	Análisis e intervención psicosocioeducativa Didáctica, organización escolar y métodos de investigación			
Coordinador/a	Ricoy Lorenzo, María Carmen			
Profesorado	Ricoy Lorenzo, María Carmen Sánchez Martínez, María Cristina Seoane Pérez, Emilia			
Correo-e	cricoy@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	El Módulo 4, Procesos formativos en personas adultas, está integrado por la materia de: Educación de adultos y Calidad de vida para las personas mayores. Los contenidos de la materia, Educación de Adultos, giran alrededor del: - Diseño de programas y metodologías de enseñanza-aprendizaje para adultos - Los programas universitarios para mayores - *Ageismo: actitudes, perjuicios y estereotipos cara las personas mayores. Esta materia permite adquirir una formación teórico multidisciplinar y comprender los fundamentos *teórico-prácticos relacionados con la educación de personas adultas, conociendo y analizando situaciones reales tanto en contextos educativos formales como no formales y estableciendo contacto directo con experiencias, asimismo favorece la adquisición de conocimientos y destrezas acomodados para el diseño y puesta en práctica de propuesta de intervención en el ámbito de la educación de personas adultas.			

Resultados de Formación y Aprendizaje

Código	
A1	Poseer y comprender conocimientos relacionados con el ámbito de la diversidad que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación.
A3	Que los estudiantes sepan comunicar sus conclusiones a públicos especializados y no especializados de un modo claro y sin ambigüedades.
A4	Que los estudiantes posean las habilidades de aprendizaje autodirigido o autónomo que les permitan continuar estudiando a lo largo de su vida.
B2	Conocer y analizar las situaciones reales de diversidad que se pueden ver reflejadas en los contextos educativos, tanto formales como no formales, empleando procesos sistemáticos de indagación.
B3	Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas con la diversidad, valorando su interés y las posibilidades de ser transferidas a otros contextos profesionales semejantes, así como de ser aplicables a situaciones novedosas y emergentes.
B4	Favorecer la adquisición de los conocimientos y destrezas idóneas para el diseño, puesta en práctica y evaluación de propuestas de intervención en el ámbito de la diversidad, ofreciendo nuevas iniciativas en la resolución de los problemas.
C2	Adquirir habilidades básicas de diseño, aplicación y evaluación de propuestas de intervención dirigidas a trabajar con la diversidad, valorando especialmente las aportaciones innovadoras.
C7	Identificar los servicios de apoyo escolares y socio-comunitarios que pueden ser de utilidad en el ámbito de la diversidad.
C9	Comprender, analizar y valorar las dimensiones éticas y políticas implícitas en los procesos educativos formales y no formales en contextos de diversidad.
C12	Ser capaz de emitir una valoración crítica sobre programas, materiales y prácticas educativas y socio-educativas relacionadas con la diversidad.
D1	Utilizar las nuevas tecnologías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir y compartir ideas, etc.
D3	Adquirir conductas de respeto y de ayuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidad.
D4	Adquirir las habilidades básicas para el debate y la exposición de ideas fundamentadas.
D5	Favorecer el trabajo cooperativo, asumiendo responsabilidades y aceptando la disparidad de opiniones.

Resultados previstos en la materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Analizar perfiles profesionales actuales y emergentes relacionados con la educación de personas adultas.	A4	B4	C7 C9	D3
Identificar los servicios socio-comunitarios y sus actividades profesionales que pueden servir de apoyo a institución escolar en lo relativo la educación de personas adultas.	A3	B2	C2 C12	D1 D5
Adquirir un compromiso ético en el desarrollo de la intervención profesional con las personas mayores, evitando actitudes paternalistas y prejuicios.	A1	B3	C9 C12	D1
Analizar y valorar las propuestas curriculares de la administración y/o de otras alternativas con apertura y flexibilidad.	A1 A3	B2	C2 C7	D4 D5

Contenidos

Tema	
Aproximaciones teóricas al envejecimiento	Conceptos introductorios y definiciones básicas relacionadas con el [viejismo] o [ageism]. Ageism positivo y negativo. Causas y consecuencia del Ageism: individuales, sociales y culturales. Evaluación del ageism. Líneas de intervención para fomentar el respeto a la diversidad, para incrementar la autoestima y el [empowerment] de las personas mayores.
Características de la formación de personas adultas.	Peculiaridades y condicionantes del aprendizaje de las personas adultas: horarios, características biológico-psicológicas, sociales, laborales, etc. Construcción del conocimiento en las personas mayores.
Programas de formación reglada y no reglada para personas adultas en el entorno no universitario.	Diseño y desarrollo de programas para personas adultas. Estrategias y recursos de enseñanza-aprendizaje con personas adultas.
Los programas universitarios para personas mayores.	La situación europea y española. Proyección social, asociacionismo, voluntariado y relaciones intergeneracionales. Las Aulas de Formación Abierta: El Programa para personas mayores de la Universidad de Vigo.
El aprendizaje a lo largo de la vida.	Necesidades y expectativas formativas de las personas adultas y mayores.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Lección magistral	8	28	36
Estudio de casos	2	10	12
Trabajo tutelado	7	35	42
Resolución de problemas	5	10	15
Seminario	4	1.5	5.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades dirigidas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar la materia.
Lección magistral	El profesorado expondrá oralmente los contenidos centrales de la materia apoyándose en recursos didácticos e incorporará estrategia que promuevan la participación del alumnado, atendiendo *tamen la resolución de las diferentes dudas.
Estudio de casos	Análisis de situaciones, que se le presentarán al alumnado, con la finalidad de reflexionar, contrastar datos y buscar posibles alternativas para mejorarla.
Trabajo tutelado	Para poner en contacto al alumnado con la teoría y con experiencias sobre formación de personas adultas para promover el desarrollo de trabajos, que tutorizará en pequeño grupo el profesorado.
Resolución de problemas	Actividad en la que se resolverán diferentes cuestiones relacionadas con la materia. El alumno/a aplicará procedimientos de transformación de la información y su interpretación. Se empleará como complemento a la lección magistral.
Seminario	Actividad enfocada al trabajo sobre un tema específico, que permite profundizar o completar los contenidos de la materia. Se puede emplear como complemento de las clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Trabajo tutelado	El profesorado ofrecerá apoyo al alumnado para la realización de pequeños trabajos/actividades fundamentalmente de aula, lo orientará y le resolverá dudas.

Resolución de problemas El profesorado apoyará al alumnado principalmente en la realización de las actividades de aula, resolverá dudas, etc.

Evaluación							
	Descripción	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Estudio de casos	Se valorará la actitud e implicación del alumnado sobre la situación objeto de análisis.	10	A4	B2 B3	C12	D4	
Trabajo tutelado	Se valorará la actitud e implicación del alumnado en el proceso de realización de diversos trabajos, así como por el resultado alcanzado.	40	A1 A3	B4	C2 C7 C9	D1 D5	
Resolución de problemas	Se valorará la implicación y participación del alumnado en el desarrollo de actividades de aula.	30	A3	B2		D1 D3 D4	
Seminario	Se valorará la implicación, participación y trabajo del alumnado en el desarrollo de actividades de aula.	20	A4	B4	C2 C12	D4 D5	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para la **evaluación continua** se llevarán a cabo las pruebas y ponderación señaladas anteriormente. Para acogerse al sistema de evaluación continua será necesaria la asistencia al 75% de las horas de docencia presencial (mínimo 4 sesiones).

SISTEMA DE EVALUACIÓN PARA ALUMNADO NO ASISTENTE O QUE NO SUPERE LA MATERIA POR EVALUACIÓN CONTINUA

El estudiantado que no asista por lo menos al 75% de la docencia presencial deberá acogerse al sistema de evaluación global/final, así como cualquier alumnado que no supere la materia por evaluación continua. En este sentido el estudiantado deberá realizar un examen escrito que recoja los contenidos fundamentales de la materia, con una valoración de hasta 7/10 puntos (siendo necesario alcanzar un mínimo de 3,5/7 pto para computarlos con los obtenidos en el trabajo). Tendrá que contactar para llevar a cabo un trabajo, que concretará y orientará el profesorado, con una valoración de hasta 3/10 puntos (siendo necesario alcanzar un mínimo de 1,5/3 pto para computarlos con los obtenidos en el examen). El trabajo deberá ser entregado en moovi al menos una semana antes de la fecha oficial del examen, esta entrega previa será requisito para poder presentarse el examen oficial. El profesorado dispondrá del trabajo antes de la fecha del examen oficial. Por tanto, para superar la materia en la evaluación final es obligatorio tener presentado, tanto el trabajo, como acudir al examen en la fecha señalada y obtener, al menos, la mínima puntuación anteriormente señalada. La fecha del examen será la oficial y se publicará por internet en la web oficial del máster. Si no se obtiene la mínima puntuación en alguna parte (trabajo o examen) en el Acta académica figurará la calificación resultante de su media aritmética.

Las condiciones y prueba/s que conforman la evaluación global/final estarán a disposición del alumnado en MOOVI en una carpeta específica denominada "Avaliación para alumnado non asistente".

El lugar de publicación de las calificaciones y la revisión será la Plataforma utilizada para teledocencia en esta materia.

Las partes de la materia superadas en la 1ª oportunidad, no serán objeto de evaluación en la 2ª, considerándose, por lo tanto, como aprobadas en ese curso académico.

OTRAS OBSERVACIONES

En coherencia con el carácter inclusivo que caracteriza la Facultad de Educación y Trabajo Social, esta guía podrá ser adaptada para atender a las necesidades específicas de apoyo educativo que presente el alumnado adscrito al programa PIUNE (PAT).

Fuentes de información

Bibliografía Básica

De Juanas-Oliva, J. & Rodríguez-Bravo, A. E., **Educación de personas adultas y mayores**, UNED, 2019

García Mínguez, J., **La educación en personas mayores: Ensayo de nuevos caminos.**, Narcea, 2023

Hidalgo, J., De la Blanca, S. & Risueño, J. J., **La innovación educativa en la educación de adultos como mejora del proceso de enseñanza-aprendizaje**, Escuela Abierta, 14, 83-10, 2011

Ibarra, N. & Jardón, P., **Educación de jóvenes y adultos. Investigaciones, experiencias internacionales y buenas prácticas en la formación permanente**, Ostaedro, 2017

Jiménez Frías, R., **Educación de personas adultas en el marco del aprendizaje a lo largo de la vida**, UNED, 2009

Bibliografía Complementaria

Agencia Ejecutiva en el ámbito Educativo, Audiovisual y Cultural, **La educación formal de adultos en Europa: políticas y prácticas**, Ministerio de Educación, 2011

Outros comentarios

Esta materia se enmarca en una Facultad comprometida con la sostenibilidad del entorno y de las personas. Atendiendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiales de bajo impacto ambiental en coherencia con los principios de sostenibilidad (ODS).

Se recomienda participar en la marcha de la clase y en las actividades/trabajos propuestos por el profesorado para desarrollar el aprendizaje y poder superar la materia a través de la evaluación continua.

DATOS IDENTIFICATIVOS**From Injustice of Inequality to Richness of Diversity**

Materia	From Injustice of Inequality to Richness of Diversity			
Código	O05M138V01108			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar en la Diversidad en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1st	1st
Lingua de impartición	Spanish Galician			
Departamento				
Coordinador/a	Lameiras Fernández, María			
Profesorado	Carrera Fernández, María Victoria Lameiras Fernández, María Martínez Román, Rosana			
Correo-e	lameiras@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	(*)Esta materia trata de presentar as definicións e redefinicións da categoría de xénero e a súa intersección coa etnia, a idade, a preferencia sexual, como coas culturas non hexemónicas, entre outras, co fin de dar a coñecer as complexas interseccións constitutivas das relacións e das identidades subalternas. Tamén preténdese analizar como se constrúe a diferenza e como o diferente tende a equipararse co particular, co deficiente, co periférico fronte ao universal e central- orixinando relacións de poder asimétricas. En definitiva, poder recoñecer o "qué" é o xénero, o "por qué" do xénero e o "para qué" do xénero. Todas as culturas utilizan as diferenzas biolóxicas (físicas) como base para faceren distincións sociais que supoñen a asignación de valores, cualidades e normas en función do sexo ao que pertencemos. Este proceso, que comenza no nacemento e se estende ao longo de toda a vida das persoas, coñécese co nome de socialización sexo-xenérica, segundo a cal, sobre a base da existencia de dous sexos biolóxicos diferentes (sexo) constrúense as características, trazos e condutas socialmente aceptadas para cada un deles (estereotipos de xénero) sen dar cabida a individualidades que se constrúan e desenvolvan máis aló desta dicotomía hexemónica. Desta forma, nas sociedades patriarcales, o mundo configúrase en dúas esferas diferenciadas: a masculina e a feminina; en dous submundos non só diferentes, senón subordinados, ou o que é o mesmo, desiguais. A "esfera masculina", xerárquicamente superior, que constitúe o referencial, a norma; e a "esfera feminina", xerárquicamente subordinada, que constitúe o "desviado", o outro. Esta realidade construída desigual e asimétrica foise maquillando nas últimas décadas, nas que se desdubuxan as súas formas máis discriminatorias e sexistas, que xa non son "politicamente correctas", cara a formas máis sutís e encubertas coas que seguir mantendo a xerarquía entre os xéneros, o que non supuxo un verdadeiro cambio estrutural. Así, consideramos que o "xénero" e a "identidade sexual" son dous sistemas relacionais que se transforman, segundo as coordenadas socioeconómicas e culturais de cada época e espazo concreto. Todas as culturas institúen -co fin de modelar a organización social-, procesos políticos formais e informais que troquelan o alcance do permitido e, por ende, o ámbito do que non se acopla ao pautado: a diversidade. De aí que o pautado sexa o hexemónico. Os indicadores das restricións sexuais son moi variables nos distintos momentos históricos e nas distintas culturas. Postulados tales como a universalidade da "dominación masculina" e da subordinación social da muller, ou da heteronormatividade sexual, como realidades transhistóricas e panculturais, van a ser debatidas e examinadas nesta materia proposta			

Training and Learning Results

Código	
B1	(*)Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.
C3	(*)Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C9	(*)Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C13	(*)Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D3	(*)Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	(*)Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas

Expected results from this subject			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
New	B1	C3 C9 C13	D3 D4
New		C3 C9	D3

Contents	
Tema	
(*)A CONSTRUCCIÓN DAS IDENTIDADES SEXO/XÉNERO:	(*)A construción das identidades sexo/xénero: a construción social da inferioridade das mulleres nas sociedades patriarcais. Estereotipos descriptivos (características) prescriptivos (roles). Sexismo e mixosinia.
(*)HISTORIA DOS FEMINISMOS: DAS PIONEIRAS ATA A ACTUALIDADE	(*)Antecedentes históricos e ideolóxicos do feminismo: as pioneiras O nacemento do feminismo: século XVIII -principios do século XIX Primeira onda feminista (século XIX-principios do século XX): o sufraxismo Segunda onda feminista (mediados do século XX ata a década de 1980): o persoal é político Terceira onda feminista (1990-actualidade): feminismos interseccionais e queer Cuarta onda feminista?
(*)CUARTA ONDA FEMINISTA	(*)Violencia sexual contra nenas e mulleres. -Violencia sexual offline -Violencia sexual online

Planning			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Mentored work	0	40	40
Presentation	0	28	28
Lecturing	16	0	16
Mentored work	8	20.5	28.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Methodologies	
	Descrición
Mentored work	(*)O/a estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor ou profesora. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do/da estudante.
Presentation	(*)Presentación oral do traballo a profesora encargada da súa avaliación.
Lecturing	(*)Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo ou pola estudante.
Mentored work	(*)O alumnado, de xeito individual, elabora un traballo incorporando as novas tecnoloxías sobre a temática da materia.

Personalized assistance	
Metodoloxías	Descrición
Presentation	

Assessment				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Mentored work	(*)Asistencia á clase e participación. Valoración das actividades realizadas na aula e asistencia a actividade de módulo.	30	B1	C3 C9 C13 D3 D4
Presentation	(*)Asistencia a actividade de Módulo	10	B1	C3 C9 C13 D3 D4

Mentored work(*)Traballo fora da aula de análise de documentos obrigatorios e tamén se podrán incluír opcionalmente materiais optativos de lectura. O traballo implica a utilización das novas tecnoloxías para presentar as reflexions/conclusiones derivadas dos documentos analizados.	60	B1	C3 C9 C13	D3 D4
--	----	----	-----------------	----------

Outros comentarios sobre a Avaliación

Sources of information

Bibliografía Básica

LAQUEUR THOMAS, **La construcción del sexo. Cuerpo y género desde los griegos hasta Freud**, Catedra, 1994

NASH, MARY, **Mujeres en el mundo: Historia, retos y movimientos**, Alianza Editorial, 2004

FAUSTO-STERLING, ANNE, **Cuerpos sexuados**, Melusina, 2006

BRAIDOTTI, ROSI, **Feminismo, diferencia sexual y subjetividad nomada**, Gedisa, 2004

Rosa Maria Magda, **La mujer molesta**, Menades Editorial, 2019

Ekis Ekman, **sobre la existencia del sexo**, Cátedra, 2021

Lameiras, M., Rodriguez, Y. y Martinez, R., **el cuerpo del delito: la cosificación sexual de las mujeres**, Tirant Humanidades, 2022

Alicia Mirayes, **Distopias Patriarcales**, Cátedra, 2021

Amelia Valcarcel, **La civilización feminista**, La esfera de los libros, 2023

Harris, Olivia y Young, Kate (comps), **Antropología y feminismo**, Anagrama, 1977

Moore, Henrietta, **Antropología y feminismo**, Cátedra, 1999

Lameiras-Fernández, M., Rodriguez-Castro, Y. y Adá-Lameiras, A., **El cuerpo del delito**, Tirant Lo Blanch, 2022

Bibliografía Complementaria

Recommendations

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Gender and Education/O05M138V01109

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xénero e Educación				
Materia	Xénero e Educación			
Código	005M138V01109			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Didáctica, organización escolar e métodos de investigación Didácticas especiais Dpto. Externo			
Coordinador/a	Rodríguez Castro, Yolanda			
Profesorado	Fernández Villarino, María de los Ángeles Martínez Román, Rosana Rodríguez Castro, Yolanda Valcarce Fernández, Margarita			
Correo-e	yrcaastro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia propónse mostrar a transversalidade da igualdade entre homes e mulleres na educación, nas súas diferentes vertentes e opcións deportivas, académicas e profesionais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Identificar modelos, técnicas, recursos e instrumentos para a intervención orientadora e educativa con perspectiva de xénero.	A5	B1 B2	C2	D1

Contidos

Tema	
1. Educación e escolarización da muller desde a perspectiva histórica	1.1. Conceptos clave relacionados coa igualdade de oportunidades. 1.2. Os estereotipos de xénero: evolución, modelos e tipos (estereotipos descritivos e prescriptivos) 1.3. As novas teorías do sexismo moderno e a súa materialización en novas formas de violencia (online vs. offline). 1.4. Da separación dos sexos á coeducación: análise da realidade actual no sistema educativo.

2.- Orientación académica, profesional e laboral con perspectiva de xénero	2.1. O acceso das mulleres a educación, a formación e ao emprego. 2.2. O enfoque de xénero na orientación: conceptos de traballo e emprego. División sexual do traballo. Segregación vertical e horizontal. Segmentación e brechas na educación e o emprego. Discriminación múltiple. Medidas de acción positiva. Plans de igualdade 2.3. A acción orientadora con perspectiva de xénero: estratexias, técnicas e recursos
3. A diversidade na práctica deportiva en función do xénero. Estratexias e programas de intervención no ámbito escolar.	3.1. Visión desde a realidade social. 3.2. Estratexias e programas de intervención desde a educación formal na aula de educación física. 3.3. Estratexias e programas de intervención desde as experiencias en formación de profesores de educación física.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	12	0	12
Traballo tutelado	0	31	31
Estudo de casos	3	0	3
Resolución de problemas de forma autónoma	0	31	31
Prácticas de laboratorio	8	0	8
Cartafol/dossier	0	15	15
Traballo	0	11	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos temas obxecto da materia.
Traballo tutelado	Documentos propostos polas profesoras e elaborados polo alumnado acerca de aspectos teórico/prácticos da materia, de extensión limitada.
Estudo de casos	Resolución de casos prácticos presentados nas sesións presenciais
Resolución de problemas de forma autónoma	Análise de estratexias e de recursos propostos polas profesoras
Prácticas de laboratorio	Execución de tarefas de carácter práctico por parte do alumnado e con orientación do profesorado. terán carácter presencial

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A resolución de dúbidas e o seguimento dos traballos tutelados, farase de maneira non presencial, a través do campus virtual Moovi. Durante o mes de docencia poderase solicitar, con cita previa, as titorías online das docentes.

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	Realización de traballo grupal que consistirá en: selección dun material educativo (impreso, audiovisual, dixital) pensado para traballar con perspectiva de xénero na Formación do Profesorado, a Educación Obrigatoria (materia de Educación Física) ou na Orientación Profesional, e emitir un informe fundamentado e detallado acerca do seu maior ou menor validez, aplicando as teorías de xénero e a lexislación vixente en materia de igualdade. Ademais en función do informe anterior, repensar devandito material e facer outras propostas de aplicación noutros contextos educativos formais e/ou non formais (práctica deportiva) e noutros ámbitos da orientación (orientación laboral) en distintos contextos socio-comunitarios	50	A5	C2 D1
Estudo de casos	Realización de actividades propostas na aula por cada profesora.	30		B2
Cartafol/dossier	Participar satisfactoriamente, polo menos no 80% das actividades de aula. O seguimento do alumnado realizarase a través do cartafol realizado individualmente, segundo as pautas recomendadas (10%). Neste apartado, inclúese a asistencia á actividade de módulo (10%).	20		B1 B2

Outros comentarios sobre a Avaliación

Aquel alumnado que non asista polo menos 4 SESIÓNS de docencia presencial deberá acollerse ao sistema de avaliación final. As condicións e probas que conforman a avaliación final estarán ao dispor do alumnado en MOOVI nun cartafol específico denominado "Avaliación para alumnado non asistente".

O alumnado que por diversas circunstancias xustificadas documentalmente, non alcance a asistencia correspondente ás actividades de aula deberá realizar as seguintes actividades: Lectura e análise dos documentos propostos polas profesoras acerca da temática da materia. Poderá alcanzar até 3 puntos. Resolución das actividades desenvolvidas en clase. Poderá alcanzar até 3 puntos. Realización dun traballo conxunto da materia, titorizado, que proporán as profesoras da materia. Poderá alcanzar até 4 puntos.

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do máster para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente. O tipo de proba/s figura/n en Moovi, nas respectivas materias, nun cartafol baixo a denominación "Alumnado non asistente", na que se presentarán os detalles das mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudiantado. As datas dos exames oficiais poden consultarse na web da Facultade de Educación e Traballo Social, na sección do mestrado.

Tamén podedes consultar a memoria Verfica deste título na que atoparedes a ficha da vosa materia.<http://educacion-ou.webs.wbr.vigo.é/seguimento/wbr.mdiversidade>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para educadores en exercicio que acrediten un horario incompatible con las clases presenciales; en todo caso, garantizando a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ekman, K. E., **Sobre la existencia del sexo. Reflexione sobre la nueva perspectiva de género.**, 978-8437643472, Cátedra, 2021

Bibliografía Complementaria

Bandura, A., **Auto-efficacité. Le sentiment d'efficacité personnelle**, Paris:De Boeck.,

Bem, S., **Gender schema theory: A cognitive account of sex typing**, Psychological Review, 88, (4) 354-364,

Berroeta, B., **Si no sabes a dónde vas... acabarás en otro lugar**, En M. S. Alcalá et al. Hacia una orientación profesional no sexista. Pamplona: Gobierno de Navarra, 5,

Coscojuela, R. e Subías, R., **¿Hombres dirigentes y mujeres ejecutoras?**, Cuadernos de Pedagogía, 211, 65-67,

Eagly, A. H., and Mladinic, A., **Gender stereotypes and attitudes toward women and men.**, Personality and Social Psychology Bulletin, 15, 543-558.,

Eastwick, P. W., Eagly, A. H., Glick, P., Johannesen-Schmidt, Fiske, S., Blum, A.M.B., Eckes, T., Hu, **Is traditional gender ideology associated with sex-typed mate preferences? A test in nine nations.**, Sex Roles, 1, 1-11,

Echezarreta, P. et al., **Programa coeducativo de orientación académicoprofesional para la educación secundaria.**, Vitoria: Servicio Central del Gobierno Vasco,

Espín, J; Rodríguez Moreno, M. L; Donoso, T. et al., **Análisis de recursos educativos desde la perspectiva no sexista**, Barcelona: Laertes,

Ferrer, M.P. e Sánchez, I., **Toma de decisión vocacional no sesgada por razón de sexo**, Madrid: CIDE,

García, M.F., **Educación y orientación para la igualdad en razón del género, perspectiva teórica y propuestas de actuación**, Madrid: UNED,

Glick, P, and Fiske, S. T., **The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism.**, Journal of Personality and Social Psychology, 70, 491-512,

Jato, E. y Méndez, M.J. (Eds.), **Elixir o futuro sen prexuízos**, Santiago de Compostela: Tórculo Artes Gráficas, S.L.,

Jato, E., Méndez, M.J., Iglesias, L. (Eds.) e Diz, J., Valcarce, M., Fernández, X.R., Rodríguez,, **Xénero e igualdade de oportunidades. Materiais para a formación**, Santiago de Compostela: Tórculo Artes Gráficas,

Jato, E. y Valcarce, M., **A/o axente de igualdade de oportunidades: ámbitos de actuación e competencias profesionais**, en Jato, E. e Iglesias, L. Xénero e Educación Social,(79-97), Santiago de Compostela: Edicións Laioy,

Recomendaciones	

Con independencia da situación particular de cada alumna/alumno, recoméndase a asistencia ás clases, co fin de interaccionar coas profesoras e realizar as actividades de aprendizaxe en grupo. Recoméndase igualmente resolver as dúbidas con tempo suficiente para cumprir os prazos de entrega dos traballos e as actividades propostas para a avaliación. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade**

Materia	Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade			
Código	O05M138V01201			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Dpto. Externo			
Coordinador/a	Barreiros de la Torre, Delmiro			
Profesorado	Barreiros de la Torre, Delmiro García Álvarez, Judit Torrecillas Hernández, Virginia			
Correo-e	dbarreiros@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
Descrición xeral	A pesar do recoñecemento da calidade de vida como un dereito dos cidadáns na sociedade actual, non todo o mundo ten igualdade de acceso a este dereito, concretamente as persoas con discapacidade, estas atópanse con problemas de acceso ao benestar, a vida saútable, ao ocio activo e ao desenvolvemento persoal e social; problemas ás veces reais, pero que en algunhas ocasións son problemas derivados da falta a de concienciación social. Ambos tipos de problemas constitúen verdadeiras barreiras para que as persoas con discapacidade disfruten dunha vida plena, física, psíquica e social. E polo que esta situación debe abordarse desde un prisma múltiple, que evalúen os diferentes axentes que interveñen, que detecten as necesidades individuais e que permita realizar propostas de mellora neste senso. Esta materia, ubicada no bloque Necesidades Educativas Especiales aborda a calidade de vida das persoas con discapacidade desde as seguintes perspectivas: a. Perspectiva psicosocial en canto a redución de estereotipos en familias e sociedade. b. Actividade física e práctica deportiva saútable a través do ocio activo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de describir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Deseñar e implementar un programa de intervención para a redución de estereotipos fronte á discapacidade	C1 C2
Deseñar un programa de concienciación social a favor do deporte das persoas con discapacidade	C2 C13
Adaptar xogos e deportes en función da discapacidade	C7 C12
Avaliar a accesibilidade das instalacións para as persoas de mobilidade reducida.	C9 C12

Contidos

Tema

1. Calidade de vida e discapacidade: unha perspectiva psico-social

- 1.1. Estereotipos como compoñentes dos prexuízos
- 1.2. Identidade social e discapacidade.
- 1.3. Técnicas para a redución de prexuízos fronte á situación de discapacidade.
- 1.4. Prácticas de autodefensa para persoas con discapacidade para dirixir e controlar as súas condicións e calidade de vida.

2. O deporte como factor de calidade de vida das persoas con discapacidade

- 2.1. Aproximación conceptual o deporte adaptado: Contribución do deporte adaptado o desenvolvemento persoal e inclusión social.
- 2.2. Diferentes modelos deportivos para as persoas con discapacidade: deporte paralímpico e deporte para todos.
- 2.3. Bases dunha proposta deportiva para as persoas con discapacidade: Adaptación, sensibilización e eliminación de barreiras.
- 2.4. Actividades terapéuticas con animais

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	9	21.5	30.5
Traballo tutelado	12	36	48
Seminario	4	0	4
Saídas de estudo	5	0	5
Traballo tutelado	0	21	21
Eventos científicos	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos fundamentais da materia coa axuda das tecnoloxías axeitadas e demandando participación do alumnado.
Traballo tutelado	Actividades de aplicación dos coñecementos adquiridos a situacións prácticas relacionadas coa calidade de vida: concienciación social, adaptación de recursos, aplicación de técnicas.
Seminario	As horas de titoría en grupo dedicaranse a expor e resolver todas as dúbidas que os alumnos atopen, tanto nos traballos de aula como nos traballos autónomos
Saídas de estudo	Saídas a institucións especializadas nalgún dos contidos da materia. De non poder realizarse, organizaríase unha actividade complementaria na aula
Traballo tutelado	Realización de traballos, proxectos ou actividades realizadas de forma autónoma, baixo o asesoramento dos docentes.
Eventos científicos	Este apartado refírese a aquelas actividades organizadas de xeito común para todo o modulo: conferencias, debates, visitas...

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Traballos de aula As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as actividades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada
Seminario	Titoría en grupo As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as actividades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada
Traballo tutelado	Traballos tutelados As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as actividades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Aplicación dos contidos teóricos a situacións prácticas relacionadas coa calidade de vida das persoas con discapacidade, xa sean situacións reais ou simuladas.	40	
Saídas de estudo	Participación na saída de estudo e posterior reflexión.	10	
Traballo tutelado	Valoración das actividades realizadas de forma autónoma	30	

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas. O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/as proba/as de avaliación ao redor dos contidos nucleares da materia coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.

Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta. Asimesmo o tipo de probas figurarán en fatic nas respectivas materias nunha carpeta baixo a denominación **Alumnado non asistente**, na que se presentarán os detalles da mesma, concretando tamén onde terá que reallizar a entrega o estudantado. As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do mestrado: <http://www.masterdiversidade.com/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ríos Hernández et al., **El juego y los alumnos con discapacidad**, Paidotribo, 1998

VV. AA., **Carta Europea del Deporte para Todos: personas con discapacidad**, Ministerio de Asuntos sociales, 1988

Schalock, Robert L., **Calidad de vida. Manual para profesionales de la educación, salud y servicios comunitarios**, Alianza D. L., 2003

Verdugo Alonso, M. A. y Aguado Díaz, A. L., **Personas con discapacidad. Perspectivas psicopedagógicas y rehabilitadoras**, Siglo XXI, 1998

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

E moi imprtante que os alumnos/as asistan a presentación da materia, na que se expoñen as líneas a seguir o longo da mesma, tanto sobre os contidos teóricos como sobre as actividades prácticas a realizar, criterios de evaluación e bibliografía recomendada.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades**

Materia	Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades			
Código	O05M138V01202			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Didácticas especiais			
Coordinador/a	Díaz Pereira, María del Pino			
Profesorado	Díaz Pereira, María del Pino Vázquez Figueiredo, María José			
Correo-e	pinod@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral En liña coa atención ás diferentes características e circunstancias persoais que configuran a heteroxeneidade no ámbito educativo, e a cobertura das específicas necesidades que poidan presentar os alumnos/as, un dos aspectos que reclama atención diferenciada é o alumnado altamente capacitado.

Os alumnos/as que nalgún aspecto do seu desenrolo presentan elevadas capacidades cognitivas, un talento superior, maiores posibilidades de aprendizaxe que os seus compañeiros, □, non poden, desde o punto de vista educativo e social, ser ignorados a risco de non favorecer o pleno desenrolo de seu potencial e futuro desenrolo profesional.

É innegable, ademais, o dereito que lles asiste a recibir unha educación acorde as súas circunstancias e adaptada as súas necesidades no marco dunha escola comprensiva e inclusiva. No marco lexislativo regúlanse distintos aspectos relacionados co diagnóstico, atención e resposta ás necesidades específicas de apoio educativo que presentan os estudantes altamente capacitados.

Neste sentido, é necesario prestar a máxima atención ao proceso de identificación e valoración das necesidades educativas dos alumnos máis capaces (sobre todo nun momento no que se detecta un crecente interese en distintos sectores da sociedade en que se recoñeza esta condición nun número cada vez maior de alumnos/as) e deseñar a resposta educativa máis axeitada en relación ós apoios e ós servizos que eventualmente poidan requirir ó longo do proceso de escolarización.

Outro ámbito específico a considerar en relación coas altas capacidades, ten que ver coa práctica deportiva de alto rendemento.

A maioría destes mozos/as deben compatibilizar as esixencias e obxectivos que esixe o entreno de alto nivel co seu desenrolo académico e profesional, requirindo dos profesionais educativos diferentes estratexias de apoio psicolóxico e educativo que serán revisadas nesta materia.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decibir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar

C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Adquirir os conceptos fundamentais referidos á superdotación nos seus diferentes aspectos, que sirvan de base para reflexionar sobre o tema e para planificar liñas de intervención coherentes	A1	B2 B4 B5	C1 C3 C9	D2 D3
Coñecer a lexislación básica relativa aos estudantes con altas capacidades e aos deportistas de elite, especialmente no relativo ao sistema educativo.		B4 B5	C6	
Analizar e valorar diferentes programas e modalidades de intervención en alumnos con elevadas capacidades, para mellorar o seu axuste escolar	A1	B2 B4 B5	C3 C4 C5 C9	D2 D3 D4
Favorecer actitudes positivas de cara aos estudantes con altas capacidades e cara o seu adecuado axuste escolar	A1	B2 B4 B5	C5 C6 C7 C9 C13	D2 D3 D4

Contidos

Tema	
1. O ALUMNADO CON ALTAS CAPACIDADES	1.1. Aproximación conceptual 1.2. Lexislación 1.3. Características 1.4. Necesidades educativas
2. A IDENTIFICACIÓN DOS ESTUDIANTES ALTAMENTE CAPACITADOS	2.1. Instrumentos de identificación de alumnos con altas capacidades: intelixencia e motivación. 2.2. Motivación en alumnos con altas capacidades: descrición e mellora. 2.3. Creatividade e altas capacidades: concepto, avaliación, entrenamento.
3. A CREATIVIDADE COMO UN DOS PARES DAS ALTAS CAPACIDADES	4.1. Comprender a educación creativa como unha estratexia para valorar, intervir e fomentar a diversidade 4.2. Que entendemos por creatividade? 4.3. Diferentes aproximacións teóricas no estudo da creatividade 4.4. Avaliación □ Identificación da creatividade. 4.5. Pautas para estimular-desenvolver as competencias creativas
4. RESPONSA EDUCATIVA AOS ALUMNOS CON ALTAS CAPACIDADES	3.1. Orientacións organizativas da resposta educativa 3.2. Modalidades de intervención 3.3. Diseño dun programa de enriquecemento

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	10	0	10
Traballo tutelado	1	30.5	31.5
Eventos científicos	4	0	4
Resolución de problemas	10	0	10
Cartafol/dossier	0	50	50
Estudo de casos	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto co alumnado da materia, a presentarlle coas finalidades seguintes: transmitir os obxectivos que se perseguen; detallar os contidos que se traballarán; explicar a metodoloxía que se utilizará; finalmente, enumerar e aclarar os criterios de avaliación.
Lección maxistral	Exposición por parte do/ profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo/a estudante. Asistencia e participación do/a estudante.
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolve exercicios na aula baixo as directrices e supervisión do/a profesor/a. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do/a estudante.
Eventos científicos	Participación en actividades (de módulo) relacionadas con algún tema tratado na materia
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Titorización en grupo ou individual
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Titorización a través de Faitic e do correo electrónico.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Deseño dun programa de enriquecemento curricular para alumnado de altas capacidades	40	A1	B2 B4	C1 C3 C13	D4
Eventos científicos	Participación nunha actividade (de módulo) relacionada coa materia	10			C1 C3	
Cartafol/dossier	Documento elaborado polo estudante que recopila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación.	40	A1	B2	C4	D3
Estudo de casos	Proba na que un alumno/a debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	10	A1	B2 B4	C1 C3	D2

Outros comentarios sobre a Avaliación

I) Para superar a materia é necesario alcanzar o 50% da puntuación no Traballo tutelado e o 50% no resto de actividades. As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na segunda convocatoria, manténdose as puntuacións en próbalas/actividades superadas.

II). Para poder optar ao sistema de avaliación continua, o alumnado deberá asistir (polo menos) a 4 das 6 sesións previstas para esta materia. O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá que realizar unha avaliación final mediante unha/s proba/s, relativas aos contidos nucleares da materia, coa data límite que marque o calendario do Máster para os exames oficiais. Esta proba de avaliación supoñerá o 100% da puntuación, e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado cando este realice a consulta, podendo ser un exame, a entrega de traballos previamente acordados e titorizados etc.

III) En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT). Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para profesionais en exercicio que acrediten un horario incompatible con las clases presenciais; en todo caso, garantindo a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das

tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Alonso Bravo, J. A., **Manual internacional de superdotación (manual para profesores y padres)**, EOS., 2003

Artola González, T., **Niños con altas capacidades: quiénes son y cómo tratarlos.**, Entha DL, 2005

González Fontao, M.P., **Estudiantes con altas capacidades**, Andavira, 2010

Martínez Torres, M., **Alumnado con altas capacidades**, Graó, 2010

Regadera López, A., **Identificación y tratamiento de alumnos con altas capacidades: adaptaciones curriculares Primaria y ESO**, Brief, 2002

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

1. Asistir o primeiro día de clase resultará moi beneficioso para comprender os obxectivos xerais da materia e a súa dinámica organizativa. Na primeira sesión, os profesores da materia darán unha visión de conxunto e anticiparán as tarefas e actividades que serán desenvolvidas.
 2. Será especialmente importante acudir ás titorías dos/as profesores/as sempre que o necesites, así como a visita frecuente á plataforma docente da nosa Universidade [TEMA]. Nela poderás atopar todas as actividades que deberás realizar para a túa formación e a superación desta materia, avisos, cualificacións, etc.
 3. A túa condición de alumno/a da Universidade de Vigo ábreche as portas a moitos recursos, ofertas e servizos. No SIOPE atoparás toda a información sobre as posibilidades formativas, culturais e deportivas que podes encontrar na nosa Universidade.
 4. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas**

Materia	Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas			
Código	O05M138V01203			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	García Señorán, María del Mar			
Profesorado	Domínguez Alonso, José García Señorán, María del Mar Rodríguez Rodríguez, Juan Luís			
Correo-e	msenoran@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	A materia Medidas de atención a a diversidade para alumnas/os con necesidades educativas forma parte do módulo Necesidades educativas especiais, e céntrase prioritariamente nos seguintes aspectos: As necesidades educativas do alumnado no currículo; a avaliación psicopedagóxica; o trastorno do espectro autista e os déficits atencionais. Esta materia contribúe a consecución dos obxectivos do máster centrados na adquisición de formación teórica de carácter multidisciplinar no ámbito das necesidades educativas especiais, no estudo de situacións reais en contextos educativos, na análise de experiencias educativas innovadoras, na adquisición do coñecemento necesario para a avaliación das necesidades dos alumnos/as con necesidades educativas especiais e de destrezas para o deseño e posta en práctica de propostas de intervención que contribúan ao avance da súa aprendizaxe			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decrir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C11	Coñecer e aplicar procesos de toma de decisións relacionadas co tratamento da diversidade. Ser capaz de discernir as ideas nas que se fundamentan esas decisións, anticipando tamén os seus efectos
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade

Resultados previstos na materia			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Empregar recursos tecnolóxicos no ámbito das necesidades educativas		C2 C5 C13	
Ser competente para delimitar conceptualmente a atención á diversidade desde a lexislación educativa, establecendo as categorías de alumnos con necesidades específicas de apoio educativo (ANEAE)	B2	C1 C6 C13	D3
Capacidade para realizar procesos de diagnóstico aos ANEAE	A3	C1 C2 C3	D2 D3
Capacidade para deseñar e aplicar procesos de intervención educativa en ANEAE.	B2 B4	C2 C5 C11	D2
Capacidade para realizar o seguimento da implementación dos programas iniciados nos ANEAE.	B2 B4	C11 C13	
Ser competente no coñecemento dos Trastornos de Espectro Autista, diagnóstico e intervención educativa	B2 B4	C1 C2 C6 C11	D2
Ser competente no coñecemento do Trastorno por Déficit de Atención con Hiperactividade, diagnóstico e intervención educativa	B2 B4	C1 C2 C6 C11	D2
Elaborar materiais específicos para traballar cos ANEAE	A4	C5	
Establecer os mecanismos de avaliación do proceso educativo implementado e canalizar propostas de mellora		C2 C3	

Contidos

Tema	
MEDIDAS CURRICULARES E ORGANIZATIVAS NO ÁMBITO ESCOLAR	CONCEPTUALIZACIÓN DA ATENCIÓN Á DIVERSIDADE ESCOLARIZACIÓN DOS ALUMNOS CON NEE MEDIDAS CURRICULARES NO ÁMBITO ESCOLAR MEDIDAS ORGANIZATIVAS NO ÁMBITO ESCOLAR
A AVALIACIÓN PSICOPEDAGÓXICA	TÉCNICAS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PSICOPEDAGÓXICA ELABORACIÓN DUN INFORME PSICOPEDAGÓXICO
INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA EN ESTUDANTES CON DÉFICIT DE ATENCIÓN	O PROCESO ATENCIONAL. FACTORES DETERMINANTES. DÉFICITS DA ATENCIÓN O TRASTORNO POR DÉFICIT DE ATENCIÓN CON HIPERACTIVIDADE. DIFICULTADES PERSOALES E ESCOLARES. AVALIACIÓN E INSTRUMENTOS PARA O DIAGNÓSTICO DO TDAH INTERVENCIÓN PARA A MELLORA DO PROCESO ATENCIONAL ANÁLISE DE PROGRAMAS
INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA EN ESTUDIANTES CON TRASTORNOS DO ESPECTRO AUTISTA	TRASTORNO DO ESPECTRO AUTISTA MODELOS EXPLICATIVOS DIAGNÓSTICO DO ESPECTRO AUTISTA PROGRAMAS PSICOEDUCATIVOS EN ESTUDIANTES CON TEA INTRODUCCIÓN AOS MECANISMOS DE INTERVENCIÓN SISTÉMICA PSICO-SOCIO-EDUCATIVO E MÉDICO PSIQUIÁTRICA EN PERSOAS CON TEA

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	7	10	17
Seminario	6	0	6
Estudo de casos	7	19	26
Resolución de problemas	3	21.5	24.5
Traballo	9	30	39

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte dos docentes dos contidos sobre a materia, bases teóricas e/o directrices das actividades e traballos a desenvolver polos estudantes
Seminario	Participación activa do estudante na discusión de casos ou actividades propostas na aula

Estudo de casos	Actividades de aplicación dos coñecementos adquiridos á análise de casos concretos. Coñecemento e valoración dos sistemas de avaliación e intervención para alumnos/as con necesidades educativas especiais
Resolución de problemas	Realización de exercicios e actividades de tipo práctico

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Proporcionaranse orientacións para o desenvolvemento das actividades, análise de casos e resolveranse as dúbidas expostas
Resolución de problemas	Supervisión e orientación das actividades, exercicios e proxectos de aula
Probas	Descrición
Traballo	Resolución de dúbidas e orientacións para a realización do traballo autónomo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminario	Actividade de módulo	10	A3 A4	B2 B4	C1 C2 C3 C5 C6 C11 C13	D2 D3
Estudo de casos	Análise de casos concretos. Coñecemento e valoración dos sistemas de avaliación e intervención para alumnos/as con necesidades específicas de apoio educativo	30	A3 A4	B2 B4	C1 C2 C3 C5 C6	D2 D3
Resolución de problemas	Realización de actividades, exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesorado	30				
Traballo	Realización de traballos realizados autonomamente, titorizados polos docentes	30	A3 A4	B2 B4	C1 C2 C3 C5 C6 C11 C13	D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

AVALIACION CONTINUA

Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obrigatorios para a avaliación continua (obrigatorio asistir polo menos a 4 das 6 sesións). O/a alumno/a que falte a unha sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s alternativa/s correspondente/s para seguir a avaliación continua.

Para superar a materia será necesario que os estudantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliación como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que non poida seguir a avaliación continua terá unha proba de avaliación sobre os contidos nucleares da materia na data marcada no calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba suporá o 100% da puntuación, os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi, denominado "Alumnado non asistente" no que se presentarán os detalles da mesma.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose aprobadas nese curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE

(PAT).

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para educadores en exercicio que acrediten un horario incompatible coas clases presenciais; en todo caso, garantindo a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento.

As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do Mestrado: <http://masterdiversidade.webs.uvigo.es/gl/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Galve, J. L. e Ayala, C. L., **Evaluación e informes psicopedagógicos.**, CEPE, 2001

García-Señorán, M., Tellado, F., Rodríguez, J. L., Iglesias-Sarmiento V., González, S. Conde, A., Ares, M., **Evaluación e interpretación de las dificultades de aprendizaje y los trastornos del neurodesarrollo desde el modelo PASSEn A. Dosil. Afilar la mente como herramienta del pensar (pp.185-200).**, Servizo de Publicacións da Univ. de Vigo, 2021

Gómez, M. I., **TDAH y funciones ejecutivas. De la neurociencia al aula**, Pirámide, 2022

Guerrero, R., **Trastorno por Déficit de Atención con Hiperactividad**, Editorial Planeta, 2016

Horna, M., **Niños y niñas en el espectro del autismo**, CCS, 2021

Iglesias Cortizas, M. J., **Diagnóstico escolar. Teorías, ámbitos y técnicas.**, Pearson, 2006

Jarque, J., **Intervención educativa en el TDAH**, 3ª, CCS, 2020

Ojea, M., **Trastorno del espectro autista: Procesamiento de la información perceptivo-cognitivo mediante la creación de redes semánticas.**, Pirámide, 2018

Riart, J., **Manual de tutoría y orientación en la diversidad**, Pirámide, 2007

Rodríguez Rodríguez, J. L., **Manual de Modelos de Orientación e Intervención Psicopedagógica en Galicia**, Tórculo Edicións., 2007

Bibliografía Complementaria

American Psychiatric Association, **DSM-5-TR**, 5ª, Editorial Médica Panamericana, 2023

Frith, U., **Autismo. Hacia una explicación del enigma**, Alianza Editorial, 2004

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticum				
Materia	Prácticum			
Código	O05M138V01204			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS 12	Sinale OB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Failde Garrido, José María Dapia Conde, María Dolores			
Profesorado	Dapia Conde, María Dolores Failde Garrido, José María			
Correo-e	ddapia@uvigo.es jfailde@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten carácter obrigatorio. O seu propósito xeral é que o alumnado se poña en contacto directo con servizos e institucións que traballen con colectivos relacionados coa temática do máster.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B3	Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa diversidade, valorando o seu interese e as posibilidades de ser transferidas a outros contextos profesionais semellantes, así como de ser aplicables a situacións novas e emerxentes.
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer a estrutura e finalidades dos servizos ou institucións nos que se realicen as prácticas, así como analizar a documentación básica na que se sustente a actividade do servizo ou institución, tanto informes, programas como marco lexislativo, fixándose especialmente no relativo á diversidade	B3 C2
Desenvolver actividades de observación sistemática das actuacións dos profesionais e colaborar cos profesionais da institución ou servizo no que eles consideren pertinente	C3
Deseñar e, se é posible, poñer en práctica algunha proposta de intervención específica de inclusión e normalización da diversidade	C2 C6

Deseñar un perfil profesional que inclúa actuacións relacionadas coa diversidade, perfís relacionados especialmente con novos xacementos de emprego	A4	C3 C5 C8 C13
Utilizar as novas tecnoloxías da información e a comunicación adaptadas ao contexto laboral do practicum		D1 D2
Adquirir habilidades de comunicación e traballo colaborativo con profesionais de diferente formación e responsabilidades		D5
Adquirir condutas de respecto e axuda, en especial cara aquelas persoas ou colectivos que estean en risco de exclusión social ou de marxinación		D5
Ser capaz de elaborar unha memoria que reflicta as aprendizaxes máis importantes adquiridas no practicum, seguindo a estrutura recomendada polo titor ou titora do máster	A5	C2

Contidos

Tema	
Contextualización das prácticas: descripción da institución ou servizo	Ámbitos de intervención.
As institucións e servizos que se ofrecen no Practicum	Listado de institucións colaboradoras.
-As prácticas externas como instrumento de desenvolvemento de profesionais en formación e nobeles	Marco de actuación. Directrices de actuación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	120	150	270
Seminario	20	10	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión
Seminario	Asesoramento realizado tanto con anterioridade ao comezo das prácticas como durante a súa realización. A titorización ademais de se realizar en grupo, tamén se ofrecerá individualmente

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	A atención ao alumnado realizarase a través de diversas vías: Moovi, campus remoto uvigo, correo electrónico, telefónicamente. Os estudantes tamén poderán usar as horas de tutoría que ten o profesorado no seu gabinete.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	A atención ao alumnado realizarase a través de diversas vías: Moovi, campus remoto uvigo, correo electrónico, telefónicamente. Os estudantes tamén poderán usar as horas de tutoría que ten o profesorado no seu gabinete.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Prácticum, Practicas externas e clínicas	(1) Informe da titora ou titor externo (ata o 50%)	90	A4 B3 C2 D1 A5 C3 D2 C5 D5 C6 C8 C13
	(2) Valoración, por parte da titora ou titor académico, da memoria de prácticas no que se describan as actividades realizadas no practicum e a valoración persoal dende unha óptica profesional sobre a experiencia nas prácticas (ata 40%)		
Seminario	Seguimento da titora ou titor do mestrado do labor desenvolvido no practicum	10	A4 B3 C2 D1 A5 C3 D2 C5 D5 C6 C8 C13

Outros comentarios sobre a Avaliación

O Practicum nas institucións ten unha duración de 120 horas. Cada estudante terá unha titora ou titor tanto no mestrado como na institución de prácticas. Daráselle ao alumnado a información e documentación necesaria.

A memoria terá unha extensión máxima de 10 folios.

As actividades non superadas/realizadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas. As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: <http://www.masterdiversidade.com/index.php>.

□ En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT) □

□ Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para educadores en exercicio que acrediten un horario incompatible con las clases presenciales; en todo caso, garantizando a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado □

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

García Fernández, J.A., Moreno Herrero, I. (coords.), **Escuela, diversidad cultural e inclusión**, La catarata, 2014

Sorinano, E., **Diversidad étnica y cultural en las aulas**, La Muralla, S.A (Aula abierta), 2003

Gento, S y Sanchez, C., **EL PRÁCTICUM EN EL TRATAMIENTO EDUCATIVO DE LA DIVERSIDAD**, UNED, 2010

Bibliografía Complementaria

Pineda, P., **E reto de aprender, un relato desde la diversidad.**, San Pablo, 2013

Recomendacións

Outros comentarios

- As horas de prácticas nas institucións ou servizos son 120

- Documentación básica que se entrega ao estudante:

o Ficha de avaliación

o Ficha de sinaturas

o Impreso de solicitude de certificado de titor/a do practicum

- Estructura básica da memoria:

o Introducción

o Contextualización

o Actividades realizadas no practicum

o Valoración do practicum

o Anexos

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Máster				
Materia	Traballo de Fin de Máster			
Código	O05M138V01205			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Díaz Pereira, María del Pino			
Profesorado	Díaz Pereira, María del Pino			
Correo-e	pinod@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Traballo fin de Máster é unha materia obrigatoria que pretende que o alumnado adquira a competencia básica de elaboración dun estudio que reflicta algunha das temáticas do máster, a través da elaboración de programas, a avaliación de posta en práctica de programas, ou a realización de estudos de caso			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos relacionados coa diversidade e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de describir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten a análise e reflexión sobre as prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, en especial de aquelas que posúan un alto grao de innovación	A1	B1	C1
	A2		
	A4		
Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe	A2		C2
	A3		C4
			C8
Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen melloras de prácticas educativas relacionadas coa diversidade	A1	B1	C1
	A2		C2
	A3		C4
	A4		C8
	A5		

Contidos**Tema**

Contidos relacionados con algún dos módulos do máster. O tema do TFM poderá estar relacionado con algún problema identificado no contexto institucional no que foi realizado o Practicum. Neste sentido, a utilidade do traballo será un criterio a considerar na avaliación do TFM.

O enfoque desde o que se aborda o problema pode ser diverso e ter diferentes obxectivos; por exemplo:

- ☐ Avaliación dalgún aspecto profesional do Servizo ou Institución onde se realizaron as prácticas.
- ☐ Deseño dun programa de intervención, suficientemente detallado como para poder ser aplicado. Deberá ter en conta a perspectiva da diversidade abordada no Máster.
- ☐ Aplicación e avaliación dun programa de intervención.
- ☐ Estudo de casos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	20	280	300

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Elaboración e presentación por escrito e defensa oral dun traballo relacionado coas competencias e temáticas xenéricas do máster

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballo tutelado	Valorarase na elaboración do TFM que se siga a estrutura recomendada para cada tipo de traballo (elaboración de programas, estudos de caso, perfil de usuarios ou avaliación de programas), así como os criterios de calidade que se lle entregarán ao alumnado. Ademais dos criterios mencionados, terase en conta a calidade da defensa oral do TFM (ata 7 puntos a realización memoria do traballo e ata 3 puntos a súa defensa oral)	100	A1 A2 A3 A4 A5	B1 	C1 C2 C4 C8

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación do TFM realizarase en primeira instancia polo titor académico, que dará [o seu visto e praxe], para proceder á súa defensa pública oral ante un tribunal constituído por tres profesores/as do Máster. O tribunal emitirá unha puntuación final entre 0-10 puntos (ata 7 puntos pola realización da memoria do traballo e ata 3 puntos pola calidade da súa defensa oral). Os alumnos solicitarán a presentación e avaliación do TFM co visto e praxe do seu respectivo titor académico.

Os criterios de avaliación están publicados na web do mestrado.

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica****Bibliografía Complementaria****Recomendacións****Outros comentarios**

NORMAS BÁSICAS DE PRESENTACIÓN

